

Dariusz Sieczkowski

Podstawowy słownik frazeologiczny słowacko-polski

Wydawnictwo „Darlex”
www.darlex.pl
wszelkie prawa zastrzeżone

Oświęcim 2011

Od autora:

„Podstawowy słownik frazeologiczny słowacko-polski“ to publikacja zawierająca ponad 2000 podstawowych związków frazeologicznych i wyrażeń idiomatycznych języka słowackiego wraz z polskimi tłumaczeniami. Materiał leksykalny pochodzi ze słownika języka słowackiego oraz materiałów prasowych.

Ze względu na charakter publikacji nie zamieszczono przykładów do konkretnych związków frazeologicznych. Słowniczek przeznaczony jest dla osób rozpoczynających naukę języka słowackiego – poziom A1-A2.

Przy doborze haseł kierowałem się przydatnością dla osób uczących się języka słowackiego. Słownik powstawał od podstaw, dlatego może się okazać, że brakuje jakiegoś podstawowego związku, który przeoczyłem korzystając ze słowników języka słowackiego. Napisanie słownika frazeologicznego z prawdziwego zdarzenia zajmuje kilka lat i pochłania mnóstwo pieniędzy. Od 25.11.2011 publikacja jest dostępna na zasadzie dobrowolnych datków.

Jeśli spodobał ci się słownik i chcesz wspomóc mnie w kontynuowaniu prac nad słownikami języków słowiańskich, możesz to zrobić wpłacając dowolną kwotę przez Paypal ze strony **www.darlex.pl**

A:

od A po Z

od A do Z

ABRAHAM:

odišiel k Abrahamovi
už je v lone Abrahamovom

odszedł na łono Abrahama
przeniósł się na łono Abrahama

ADAM:

Adamovo jablko
Adamovo rebro
byť ako Adam
začať od Adama

jabłko Adama
żebro Adama /*kobieta*/
stać w stroju Adama /*nago*/
zacząć od Adama i Ewy /*od początku*/

ADRESA:

obrątiť sa na nepravú adresu
povedať niečo na adresu niekoho
zmýliť si adresu

zwrócić się pod niewłaściwy adres
powiedzieć coś pod czyimś adresem
pomylić adres

ALFA:

alfa a omega

alfa i omega

ANJEL:

anjel strážca
anjel pokoja
anjel smrti
dobrý ako anjel
mesto anjelov
padlý anjel
žltý anjel

anioł stróż
anioł pokoju
anioł śmierci
dobry jak anioł
miasto aniołów
upadły anioł
pomoc drogowa

APRÍLOVÝ:

aprílové počasie

kwiecień-plecień

BABKA:

babka k babce, budú kapce
predať za babku

ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka
sprzedać za bezcen

BÁBKA:

byť bábkou v rukách niekoho

być marionetką w czyichś rękach

BÁŤ SA:

bát sa vlastného tieňa

bać się własnego cienia

BAVIŤ SA:

baviť sa na cudzí účet

bawić się cudzym kosztem

BEZ:

bez ladu a skladu
človek bez srdca
hore bez
chodí ako bez duše
jeden za osemnásť, druhý bez dvoch za dvadsať
nik(to) nie je bez chýb
odísť bez slova
ostať bez slova
povedať niečo bez obalu

bez składu i ładu
człowiek bez serca
topless
chodzi jak struty
wart Pac pałaca, a pałac Paca
nie ma ludzi doskonałych
odejść bez słowa
zaniemówić
powiedzieć coś bez ogródek

BEZVEDOMIE:

opiť sa do bezvedomia

upić się do nieprzytomności

BEŽAŤ:

bežať ozlomkrky

čas beží

mráz mu beží po chrbte

roky bežia

biec/pędzić na złamanie karku

czas leci

ciarki przechodzą mu po plecach

lata lecą

BIELY:

biela kniha

biela pani

biela smrť

biela vlajka

biela vrana

biele goliere

biele zlato

biely ako sneh

biely ako stena

biely bod

Biely dom

biely kôň

do bieleho rána

mať niečo čierne na bielom

obchod s bielym mäsom

princ na bielom koni

biała księga

biała dama /*duch*/

śmierć w śniegu lub pod lawiną

biała flaga /*znak kapitulacji*/

biały kruk

białe kołnierzyki

cukier

biały jak śnieg

biały/blady jak ściana

(*sport.*) wapno, jedenastka

Biały Dom

słup /*podstawiona osoba*/

do białego rana

mieć coś czarno na białym

handel żywym towarem

książę na białym koniu

BIŤ (SA):

biť na poplach

biť niekoho ako koňa/psa

kde sa dvaja bijú, tam tretí víťazí

bić na alarm

bić kogoś jak psa

gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta

BOD:

biely bod

uviaznuť na mŕtvom bode

záchytný bod

(*sport.*) wapno, jedenastka

utknąć w martwym punkcie

punkt zaczepienia

BOH:

Boh mi je svedok/svedkom

človek mieni, Pán Boh mení

vďaka Bohu

Bóg mi świadkiem

człowiek strzela, Bóg kule nosi

dzięki Bogu

BOHATSTVO:

rozprávkové bohatstvo

bajeczne bogactwo

BOJ:

boj na život a na smrť

boj o chlieb

boj s časom

padnúť v boji

walka na śmierć i życie

walka o chleb

walka z czasem

polec w walce

BOJOVAŤ:

bojovať na život a na smrť
bojovať s veternými mlynmi
bojovať sám so sebou
bojovať zo všetkých síl
kto mečom bojuje, mečom zahynie

walczyć na śmierć i życie
walczyć z wiatrakami
walczyć z samym sobą
walczyć ze wszystkich sił
kto mieczem wojuje, ten od miecza ginie

BOLEŠŤ:

utíšiť bolesť

uśmierzyć ból

BOMBA:

ekologická bomba
kalorická bomba

bomba ekologiczna
bomba kaloryczna

BOZK:

bozk smrti
francúzsky bozk

pocałunek śmierci
francuski pocałunek

BRADA:

byť hore bradou

leżeć w łonie Abrahama

BRAT:

brat v Kristu
brat z mokrej štvrti

brat w wierze
kompan od kieliszka

BRAŤ:

bohatým brať a chudobným dávať
brať niečo na ľahkú váhu
brať niečo na vedomie
brať niečo späť
brať niečo za bernú mincu
brať nohy na plecía
brať si niečo k srdcu
brať zákrtu

zabierać bogatym i dawać biednym
lekceważyć coś
przyjmować coś do wiadomości
odwoływać coś/cofać coś
brać coś za dobrą monetę
brać nogi za pas
brać sobie coś do serca
brać zakręt

BREH:

tichá voda brehy myje

cicha woda brzegi rwie

BRIADKA:

kozia briadka

kozia bródka

BUDÚCNOŠŤ:

blízka budúcnosť
ďaleká budúcnosť
hľadiť do budúcnosti
hudba budúcnosti
poučenie pre budúcnosť

bliska przyszłość
daleka/odległa przyszłość
patrzeć w przyszłość
melodia przyszłości
nauczka na przyszłość

BYŤ:

byť v úzkych
jeho život bol ako nikdy nekončiaci žúr
nebolo to tak vždy
nič nie je zadarmo
sú si súdení
už je po ňom

być w tarapatach
jego życie było niekończącą się imprezą
nie zawsze tak było
nie ma nic za darmo
są dla siebie przeznaczeni
już po nim

CENA:

cena útechy
kúpiť pod cenu
má to cenu zlata
za každú cenu
za nijakú/žiadnu cenu

nagroda pocieszenia
kupić poniżej wartości
to ma wagę złota
za wszelką cenę
za żadną cenę/za nic w świecie

CESTA:

cesta života
dieťa je na ceste
Hodvábna cesta
hovoriť z cesty
chodiť po nevyšliapaných cestách
chodiť po vyšliapaných cestách
ísť svojou cestou
ísť vlastnou cestou
je pred nami ešte dlhá cesta
je to na dobrej ceste
krížová cesta
mať voľnú cestu
Mliečna cesta
nájsť si cestu k srdcu
naše cesty sa rozchádzajú
nová cesta životom
posledná cesta
postaviť sa niekomu do cesty
raziť si cestu
svadobná cesta
všetky cesty vedú do Ríma
zlatá stredná cesta

droga życia
dziecko jest w drodze
Jedwabny Szlak
mówić od rzeczy
przecierać szlaki
chodzić utartymi szlakami/ścieżkami
iść swoją drogą
iść własną drogą
przed nami (jest) jeszcze długa droga
to jest na dobrej drodze
droga krzyżowa
mieć wolną drogę
Droga Mleczna
znaleźć drogę do serca /czyjegoś/
nasze drogi się rozchodzą
nowa droga życia
ostatnia droga /pogrzeb/
stać komuś na drodze
torować sobie drogę
podróż poślubna
wszystkie drogi prowadzą do Rzymu
złoty środek

CESTOVATĽ:

cestovať načierno

podróżować na gapę

CIELĽ:

cieľ svätí/posväcuje prostriedky
minúť sa s cieľom

cel uświęca środki
minąć się z celem /nie spełnić swojego zadania/

CIT:

človek bez citu
hrať na city
raniť city

człowiek bez uczuć
grać na uczuciach
ranić uczucia

CÍTIŤ (SA):

cítim sa nesvoj
cítiť sa ako doma
cítiť sa vo svojom živle

czuję się nieswojo
czuć się jak w domu
być/czuć się w swoim żywiole

ČAKAŤ:

čaká ho guľka
čaká na smrť
čakať ako na ihlách
čakať so založenými rukami
dať na seba dlho čakať

czeka go kula /rozstrzelanie/
czekać na śmierć
czekać jak na szpilkach
czekać z założonymi rękami
kazać na siebie długo czekać

ČAS:

čas letí
čas plynie
čas raní, čas hojí
čas sa vliekol
čas sú peniaze
čas ukáže
časy sa menia
ísť/kráčať s duchom času
je mu dlhý čas
je najvyšší čas
mrhať čas
na večné časy
preteky s časom
raz za čas
svojho času
v čase i nečase
v pravý čas
všetko má svoj čas
z času na čas
za dávných čias
zabíjať čas
zlaté časy
zlé časy
zub času

ČELO:

mať niečo na čele napísané
poklepať si po čele

ČIARA:

čiara večného snehu
čiara života
prehrať na celej čiare
spraviť niekomu čiaru cez rozpočet
vzdušnou čiarou

ČIERNY:

čierna diera
čierna kronika
čierna listina
čierna ovca (rodiny)
čierna skrinka
čierna stavba
čierne uhlie
čierne zlato
čierny humor
čierny kôň
čierny pasažier
čierny šerif
chodiť v čiernom
kresliť niečo čiernymi farbami
mať čierne myšlienky
mať čierny deň
mať niečo čierne na bielom
trafiť do čierneho

czas leci
czas plynie
czas goi/leczy rany
czas się włókł
czas to pieniądz
czas pokaże
czasy się zmieniają
iść z duchem czasu
nudzi się
jest najwyższy czas
trwonić czas
na wieczne czasy
wyścig z czasem
raz na jakiś czas
swego czasu
w pogodzie i niepogodzie
w (samą) porę
wszystko w swoim czasie
od czasu do czasu
w dawnych czasach
zabijać czas
złote czasy
złe czasy
ząb czasu

mieć coś wypisane na czole
popukać się w czoło

linia wiecznego śniegu
linia życia
przegrać na całej linii
pokrzyżować czyjeś plany
w linii powietrznej

czarna dziura
kronika kryminalna, kronika policyjna
czarna lista
czarna owca (rodziny)
czarna skrzynka
samowola budowlana
węgiel kamienny
czarne złoto /*węgiel lub ropa*/
czarny humor
(*sport.*) czarny koń
pasażer na gapę
ochroniarz
nosić żałobę
przedstawiać coś w czarnych kolorach
mieć czarne myśli
mieć zły dzień
mieć coś czarno na białym
trafić w dziesiątkę

ČÍSLO:

čísla neklamú
reč čísel

liczby nie kłamią
mowa liczb

ČÍTAŤ:

čítať komu myšlienky
čítať medzi riadkami

czytać komuś w myślach
czytać między wierszami

ČLOVEK:

človek človeku vlkom
človek nikdy nevie
človek od pera
ozval sa v ňom človek
stať sa novým človekom
šaty robia človeka
to je náš človek
vtáka poznáš po perí, človeka po reči

człowiek człowiekowi wilkiem
nigdy nie wiadomo
człowiek pióra
odezwał się w nim człowiek
stać się nowym człowiekiem
szata czyni człowieka
to nasz człowiek
ptaka po upierzeniu, wilka po sierści, człowieka
poznasz po mowie
żyć jak człowiek

žiť ako človek

ĎALEKO:

jablko nepadá ďaleko od stromu
k dokonalosti to má ďaleko
zašiel príliš ďaleko

niedaleko pada jabłko od jabłoni
daleko mu do doskonałości
zaszedł za daleko

DAŇ:

zaplatiť daň za neskúsenosť

zapłacić frycowe

DAŤ:

dať každému
dať niekomu košík/kôš
dať niekomu ponaučenie
dať niekomu voľnú ruku
dať ohňa
dať slovo
dať vedieť
ja ti dám!
nedá sa nič robiť
nedal by zaň(ho) deravý groš
nedáš - dostaneš
to sa nedá opísať

dać każdemu
dać komuś kosza
dać komuś nauzkę
dać komuś wolną rękę
dać ognia
dać słowo
dać znać
ja ci dam!
nie da się nic zrobić
nie dałby za niego pięciu groszy
(sport.) niewykorzystane okazje się mszczą
tego nie da się opisać

DÁŽĎ:

dážď guliek
dostať sa z dažďa pod odkvap
po daždi býva pekne
rásť ako huby po daždi

grad kul
wpaść z deszczu pod rynnę
po burzy (zawsze) wychodzi słońce
rosnąć jak grzyby po deszczu

DEJÍNY:

beh dejín
dejiny sa opakujú
koleso dejín
vojsť do dejín

bieg historii
historia się powtarza
koło historii
przejsć do historii/zapisać się w historii

DEŇ:

aj zajtra je deň
ani Rím nepostavili za jeden deň
byť celý deň na nohách
deň po deň
deň po dni
dňom i nocou
jeho dni sú spočítané
mať svoj deň
nechvál' deň pred večerom
veľký deň
vo dne v noci
za bieleho dňa
zo dňa na deň

DIELO:

dielo chváli majstra
dielo skazy
priložiť ruku k dielu
to je jeho dielo

DIERA:

čierna diera
ozónová diera

DIETĀ:

deti a blázni hovoria pravdu
dieťa svojej doby
dieťa vojny
dieťa zo skúmavky
malé deti, malá starosť, veľké deti, veľká starosť

plakať ako malé dieťa
priniest' dieťa na svet
tešiť sa ako dieťa
to pochopí aj dieťa
večné dieťa
veľké dieťa
vyliat' s vaničkou aj dieťa
zázračné dieťa

DLAŇ:

kúpiť za päť prstov a šiestu dlaň
mať niečo ako na dlani
odísť s prázdnyimi dlaňami
peniaze na dlaň
rovný ako dlaň
svrbí ho dlaň

DNES:

čo môžeš urobiť dnes neodkladaj na zajtra

jutro tiež jest dzień
nie od razu Rzym zbudowano
być cały dzień na nogach
dzień po dniu
dzień po dniu
dniem i nocą
jego dni są policzone
mieć swój dzień
nie chwal dnia przed zachodem słońca
wielki dzień
w dzień i w nocy
w biały dzień
z dnia na dzień

dzieło mistrza chwali
dzieło zniszczenia
przyłożyć rękę do dzieła
to jego dzieło

czarna dziura
dziura ozonowa

dzieci i głupcy mówią prawdę
dziecko swoich czasów
dziecko wojny
dziecko z probówki
małe dzieci - mały kłopot, duże dzieci - duży kłopot
płakać jak małe dziecko
wydać dziecko na świat
cieszyć się jak dziecko
nawet dziecko to zrozumie
wieczne dziecko
duże dziecko
wylać dziecko z kąpielą
cudowne dziecko

ukraść
mieć coś jak na dłoni
odejść z pustymi rękami
pieniądze na rękę
płaski jak deska
świerzbi go dłoń

co możesz zrobić dzisiaj, nie odkładaj na jutro

DNO:

byť na dne
dno ľudskej spoločnosti
dno tabuľky
dostať sa na dno
klesnúť na dno
rád pozerá na dno pohárika
vidieť na dno
vypiť kalich horkosti do dna

być na dnie
niziny społeczne
dno tabeli
stoczyć się na dno
upaść na dno
lubi zajrzeć do kieliszka
znać od podszewki
wypić kielich goryczy do dna

DOBA:

dieťa svojej doby
dnes je iná doba
duch doby
ísť s dobou
nová doba

dziecko swoich czasów
dzisiaj są inne czasy
duch czasów
iść z duchem czasu
nowe czasy

DOJEM:

byť pod dojmom niečoho
urobiť dojem na niekoho

być pod wrażeniem czegoś
zrobić na kims wrażenie

DOM:

Biely dom
byť z dobrého domu
celý dom bol na nohách
chodiť z dom/z domu do domu
malá domov
verejný dom

Biały Dom
pochodzić z dobrego domu
cały dom był na nogach
chodzić od domu do domu
(sport.) *podanie do bramkarza*
dom publiczny

DOMA:

cítiť sa ako doma
všade dobre, doma najlepšie

czuć się jak w domu
wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej

DOSTAŤ (SA):

dostať figu borovú
dostať kôš/košom
dostať na ruku
dostať sa z dažďa pod odkvap
nedáš - dostaneš

dostać figę z makiem
dostać kosza
dostać na rękę /*gotówkę*/
wpaść z deszczu pod rynnę
(sport.) niewykorzystane okazje się mszczą

DOZVEDIEŤ SA:

dozvedieť sa ako posledný

dowiedzieć się jako ostatni

DREVO:

spať ako drevo

spać jak suseł

DROBNOHL'AD:

zobrať pod drobnohl'ad

wziąć pod lupę

DRUHÝ:

druhého takého nenájdeš
 druhý stav
 hrať druhé husle
 moje druhé ja
 prejsť na druhú stranu
 tu je môj druhý domov
 z druhej ruky

DRŽAŤ (SA):

drž hubu!
 drž sa od neho ďalej
 držať palce
 držať sa pohromade
 držať smútok
 sotva sa držať na nohách

DUCH:

ani ducha niet
 bojový duch
 byť duchom neprítomný
 dobrý duch
 Duch Svätý
 hodina duchov
 chodiť ako bez ducha
 klesnúť na duchu
 mesto duchov
 mladý duchom
 v duchu som bol s ňou
 v zdravom tele zdravý duch
 vypustiť ducha
 zlý duch

DUŠA:

ani živá duše
 chodiť ako bez duše
 nebolo tam živej duše
 odľahlo mu na duši
 povedať niečo z (hlbky) duše
 vypustiť dušu
 zapísať svoju dušu čertovi

DVERE:

deň otvorených dverí
 mať otvorené dvere
 nech si zametá pred svojimi dverami
 nechávať si otvorené (zadné) dvere
 stretli sme sa vo dverách
 tam sa dvere ani nezatvárajú

ukázať niekomu dvere
 za zatvorenými dverami
 zatváral som ľuďom dvere pred nosom

drugiego takiego nie znajdziesz
 stan błogosławiony /cięża/
 grać drugie skrzypce
 moje drugie ja
 przejść na drugą stronę
 tu jest mój drugi dom
 z drugiej ręki

zamknij się!
 trzymaj się od niego z daleka
 trzymać kciuki
 trzymać się razem
 być w żałobie
 ledwo się trzymać na nogach

ani żywej duszy
 duch walki
 być nieobecny duchem
 dobry duch
 Duch Święty
 godzina duchów
 chodzić jak struty
 podupaść na duchu
 miasto duchów
 młody duchem
 w duchu byłem z nią
 w zdrowym ciele zdrowy duch
 wyzionąć ducha
 zły duch

ani żywej duszy
 chodzić jak struty
 nie było tam żywej duszy
 ulżyło mu na duchu
 powiedziec coś z głębi serca
 wyzionąć ducha
 sprzedać duszę diabłu

dzień otwartych drzwi
 mieć otwarte drzwi
 niech pozamiata przed własnym progiem
 zostawiać sobie otwartą furtkę
 minęliśmy się w drzwiach
 tam się drzwi nie zamykają
 /o częstych odwiedzinach/
 wskazać/pokazać komuś drzwi
 za zamkniętymi drzwiami
 zamykałem ludziom drzwi przed nosem

DYCH:

do posledného dychu
dokiaľ mu dych stačil
chytiť druhý dych
jedným dychom
lapať dych
so zatajeným dychom
vyrazilo mu to dych

do ostatniego tchu
dopóki starczyło mu tchu
złapać drugi oddech
jednym tchem
łapać oddech
z zapartym tchem
zaniemówił/zaparło mu dech/zatkało go

DÝCHANIE:

umelé dýchanie

sztuczne oddychanie

DŽUNGLA:

betónová džungľa
zákon džungle

betonowa džungla
prawo džungli

ELIXÍR:

elixír lásky
elixír mladosti
elixír života

eliksir miłości
eliksir młodości
eliksir życia

FARBA:

farba hlasu
hájiť národné farby
hrať všetkými farbami
opisovať niečo čiernymi farbami
opisovať niečo ružovými farbami
s ním môj svet dostal farbu
vyjadrovať sa ako slepý o farbách
vyjsť s farbou von

barwa głosu
bronić barw narodowych
mienić się kolorami /o rzeczy/
opisywać coś w czarnych kolorach
opisywać coś w różowych kolorach
z nim mój świat nabrał rumieńców.
mówić o czymś jak ślepy o kolorach
wyłożyć kawę na ławę/odkryć karty

FÚKAŤ:

fúkať do balónika

dmuchać w balonik

GÓL:

gól do šatne
kontaktný gól
vlastný gól

(sport.) gol do szatni
(sport.) bramka kontaktowa/gol kontaktowy
(sport.) bramka samobójcza/gol samobójczy

GUSTO:

proti gustu žiaden dišputát

z gustami się nie dyskutuje

HÁDZAŤ:

hádzať na papier
hádzať niekomu piesok do očí
hádzať niekomu polená pod nohy
hádzať perly sviniam
hádzať všetkých do jedného vreca
hádzať žabky

przelewać na papier
sypać komuś piaskiem w oczy
rzucić komuś kłody pod nogi
rzucić perły przed wieprze
wrzucać wszystkich do jednego worka
robić kaczki /kamieniami na wodzie/

HANBA:

práca nie je hanbou
prepadol sa od hanby
ušetriť hanby
zhorel od hanby

praca nie hańbi
zapaść się ze wstydu
oszczędzić wstydu
spalić się ze wstydu

HLAD:

hlad je nejlepší kuchár
umierať od hladu

głód jest najlepszym kucharzem
umierać z głodu

HĽADAŤ:

hľadať ihlu v kope sena
hľadať šťastie
niekto tu nemá čo hľadať
ťažko sa hľadajú slová

szukać igły w stogu siana
szukać szczęścia
ktoś nie ma tu czego szukać
trudno znaleźć słowa

HLAS:

farba hlasu
hlas ako zvon
hlas krvi
hlas ľudu
hlas rozumu
hlas volajúceho na púšti
ísť za hlasom srdca
poslúchať hlas srdca
pozdvihnúť hlas proti niekomu
vnútorný hlas
zvýšiť hlas

barwa głosu
głos jak dzwon
zew krwi
głos ludu
głos rozsądku
głos wołającego na pustyni/puszczy
iść za głosem serca
słuchać głosu serca
podnieść głos na kogoś
wewnętrzny głos
podnieść głos

HLAVA:

ani vlas na hlave sa mu neskriví
biť hlavou o múr
biť niekoho hlava-nehlava
budú padať hlavy
div mi hlava nepukne
dubová/zadebnená hlava
hlava ako koleno
hlava alebo znak
hlava rodiny
hlava sa mu ide rozskočiť
hlava štátu
hlavou múr neprerazíš
hlavu hore!
chrániť niekoho/niečo ako oko v hlave
ísť hlavou proti múru
je o hlavu vyšší
krúti/točí sa mu hlava
kto nemá v hlave, musí mať (má) v nohách
mačacie hlavy
mať horúcu hlavu
mať niečo vyše hlavy
mať strechu na hlavou
mať v hlave slamu
mať v hlave
mať veľa na hlave
nejde mu to do hlavy
nejde mu to z hlavy
nemal som hlavu na učenie
nevie, kde mu hlava stojí
od hlavy (až) po päty
od hlavy ryba smrdí
padnutý na hlavu

włos mu z głowy nie spadnie
bić głową o mur/ścianę
bić kogoś gdzie popadnie
polecą głowy
głowa mi pęka
zakuty łeb
łusy jak kolano
orzeł albo/czy reszka
głowa rodziny
głowa mu pęka
głowa państwa
głową muru nie przebijesz
głowa do góry!
strzec kogoś/czegoś jako oka w głowie
bić głową o mur/ścianę
jest o głowę wyższy
kręci mu się w głowie
kto nie ma w głowie, ten ma w nogach
kocie łby
być w gorącej wodzie kąpanym
mieć czegoś powyżej uszu
mieć dach nad głową
mieć siano w głowie
mieć w czubie
mieć mnóstwo spraw nad głowie
nie może tego pojąć/nie mieści mu się to w głowie
nie daje mu to spokoju
nie miałem głowy do nauki
ma urwanie głowy
od stóp do głów
ryba psuje się od głowy
stuknięty, postrzelony

postaviť si hlavu
premerať (si) niekoho od hlavy po päty
rátať v hlave
robiť si ťažkú hlavu z niečoho
ručiť svojou hlavou
schovávať/skrývať hlavu do piesku
sláva mu stúpila do hlavy
stratiť hlavu
vbiť/vtíčiť/nabiť niekomu niečo do hlavy
vešať hlavu
viac hláv, viac rozumu
vrta mu to v hlave
vybiť/vytíčiť z hlavy
vypísať cenu na niečiu hlavu
z toho ma hlava nebolí
zachovať hladnú hlavu
zaplatiť niečo hlavou

HLÚPOSTĚ:

hnevať sa pre každú hlúpost'

HLÚPY:

boli sme mladí a hlúpi
hlúpa hus
hlúpy ako teľa/poleno
hlúpy Jano/Kubo
hlúpy má šťastie
mať hlúpe šťastie
na hlúpu otázku hlúpa odpoveď
robiť sa hlúpym

HMLA:

vidieť ako v hmle

HNEDÝ:

hnede košele
hnede uhlie

HNIEZDO:

osie hniezdo
pichnúť do osieho hniezda
špiniť (si) do vlastného hniezda
teplé hniezdo

HODINA:

čakať celé hodiny
hodina duchov
hodina pravdy
odbila jeho posledná hodina
ťažká hodina
výpoveď na hodinu
z hodiny na hodinu

uprzeć się
zmierzyć kogoś od stóp do głów
liczyć w pamięci
przejmować się czymś
ręczyć (swoją) głową
chować głowę w piasek
sława uderzyła mu do głowy
stracić głowę
wbić coś komuś do głowy
spuszczać głowę
co dwie głowy, to nie jedna
chodzi mu to po głowie
wybić z głowy
wypisać nagrodę za czyjaś głowę
o to mnie głowa nie boli
zachować zimną krew
przyplacić coś głową

gniewać się o każde głupstwo

byliśmy młodzi i głupi
głupia gęś /o kobiecie/
głupi jak but
głupi Jaś
głupi ma zawsze szczęście
mieć głupie szczęście
na głupie pytanie głupia odpowiedź
udawać głupka

widzieć jak przez mgłę

brunatne koszule
węgiel brunatny

gniazdo os/szerszeni
włożyć kij w mrowisko
kłaść własne gniazdo
ciepłe gniazdko

czekać całymi godzinami
godzina duchów
godzina prawdy
wybiła jego ostatnia godzina
poród
wypowiedzenie w trybie natychmiastowym
z godziny na godzinę

HORA:

ako do hory voláš, tak sa ti ohlási
 ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva
 chlap ako hora
 klame až sa hory zelenajú
 láska hory prenáša
 nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch
 sľubovať hory-doly
 za horami za dolami

HORE:

byť hore bradou
 ceny vyleteli hore
 držať nos hore
 hore bez
 obrátiť všetko hore nohami
 raz si dole, raz hore

HOSŤ:

hostia si u nás podávajú kľučky
 nezvaný hosť
 ryba a hosť na tretí deň smrdí

HOVORIŤ:

hovor sám za seba
 hovoriť k veci
 hovoriť od veci
 hovoriť striebro, mlčať zlato
 hovoriť z cesty
 nehovor hop, dokiaľ si nepreskočil
 nemusíš mu to hovoriť dvakrát
 nič ti to nehovorí?
 škoda hovoriť
 to mi niečo hovorí
 vám sa to hovorí

HRA:

hra mačky s myšou
 hra s ohňom
 hra svetla a tieňov
 hrať dvojakú hru
 chlieb a hry
 je to len hra
 niečo je v hre
 postavenie mimo hry
 pyramídová hra
 vidieť niekomu do hry

HRANICA:

hranica medzi životom a smrťou
 jeho láska nemá hraníc
 zelená hranica

jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie
 jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie
 chłop jak dąb
 kłamie jak najęty
 miłość przenosi góry
 nieszczęścia chodzą po ludziach
 obiecywać złote góry
 za górami, za lasami

leżeć w łonie Abrahama
 ceny poszybowały w górę
 zadzierać nosa
 topless
 obrócić wszystko do góry nogami
 raz na wozie, raz pod wozem

drzwi się u nas nie zamykają
 nieproszony gość
 gość i ryba trzeciego dnia cuchnie

mów za siebie
 mówić do rzeczy
 mówić od rzeczy
 mowa jest srebrem, milczenie złotem
 mówić od rzeczy
 nie mów hop, dopóki nie przeskoczysz
 nie musisz mu dwa razy powtarzać
 nic ci to nie mówi?
 szkoda gadać
 coś mi to mówi
 łatwo wam mówić

zabawa w kotka i myszkę
 igranie z ogniem
 gra światła i cieni
 prowadzić podwójną grę
 chleb i igrzyska
 to tylko gra/zabawa
 coś jest w grze
 (sport.) spalony
 piramida
 przejrzeć czyjąś grę

granica między życiem i śmiercią
 jego miłość nie ma/zna granic
 zielona granica

HRAŤ:

hrať (veľkého) pána
hrať dvojakú hru
hrať prvé husle
tancuje, ako mu hrajú
tu niečo nehrá

udawać (wielkiego) pana
grać podwójną grę
grać pierwsze skrzypce
tańczy, jak mu zagrają
coś tu nie gra

HRDINA:

robiť (zo seba) hrdinu

udawać/zgrywać bohatera

HROB:

byť jednou nohou v hrobe
čerstvý hrob

być jedną nogą w grobie
świeży grób
/w którym niedawno kogoś pochowano/
Grób Nieznanego Żołnierza
kopać komuś grób
milczeć jak grób
nienawiść po grób/dozgonna nienawiść
od kołyski aż po grób
wpędzić kogoś do grobu
ciemno jak w grobie
jest już jedną nogą w grobie
w grobie się przewraca
zabrać tajemnicę do grobu

hrob Neznámeho vojaka
kopať niekomu hrob
mlčať ako hrob
nenávisť až po/za hrob
od kolísky až po hrob
priviesť niekoho do hrobu
tma ako v hrobe
už nad hrobom stojí
v hrobe sa obracia
vziať so sebou tajomstvo do hrobu

HROBÁR:

ujst' hrobárovi z lopaty

uciec grabarzowi spod łopaty

HRSTĚ:

lepší vrabec v hrsti ako holub na streche
mať/držať niekoho v hrsti
rozdávať plnými hrstami

lepszy wróbel w garści, niż gołąb na dachu
mieć kogoś w garści
rozdawać pełnymi garściami

HUDBA:

hudba budúcnosti

melodia przyszłości

HVIEZDA:

hviezda najväčšej veľkosti
narodiť sa pod šťastnou hviezdou
sľubovať hviezdou z neba

gwiazda największego formatu
urodzić się pod szczęśliwą gwiazdą
obiecować gwiazdkę z nieba

CHLAP:

ako jeden chlap
chlap ako buk
chlap ako hora
líška chlap
prišli do chlapa
zachovať sa ako chlap

jak jeden mąż
chłop zdrowy jak dąb
chłop jak dąb
szczwany lis
przyszli co do jednego
zachować się jak mężczyzna

CHLIEB:

čí chlieb ješ, toho pieseň spievaj
chlieb a hry
ješ cudzí chlieb
kto do teba kameňom, ty do neho chlebom
mať istý chlieb
prísť o chlieb

kto czyj chleb je, tego piosenkę śpiewa
chleb i igrzyska
być na cudzym chlebie
kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem
mieć pewny kawałek chleba
stracić chleb */zarobek/*

vítať chlebom a soľou
zarábať na chlieb
žiť na cudzom chlebe
žiť o chlebe a vode

CHLIEV:

Augiášov chliev
je tu ako v chlieve
prísť ako do chlieva

CHODIŤ:

chodiť ako hodinky
chodiť poza školu
chodiť v čiernom
chodiť vyšliapanou cestou
chodiť ako bez duše
chodiť po svete
kto neskoro chodí, sám sebe škodí
nechať si chodiť po hlave
nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch

CHOMÚT:

manželský chomút

CHOROBA:

choroba šialených kráv
staroba - choroba

CHRBÁT:

mať na chrbte tridsiatku
mráz mu chodí po chrbte
napadnúť od chrbta
robiť niečo za chrbtom
ukázať niekomu chrbát
vraziť niekomu nôž do chrbta

CHUŤ:

byť pri chuti
dobrú chuť!
nechať si zájsť chuť
niečo mi nie je po chuti
s jídlem roste chuť

CHVÍĽA:

mal by tu byť každú chvíľu
mať dlhú chvíľu
na poslednú chvíľu
od prvej chvíle
prišla jeho chvíľa
slabá chvíľa
trpké chvíle
urobil to z dlhej chvíle
v nestráženej chvíli
v poslednej chvíli
v prvej chvíli
vyčkával na svoju chvíľu

witać chlebem i solą
zarabiać na chleb
być na cudzym chlebie
żyć o chlebie i wodzie

stajnia Augiasza
tu jest jak w chlewie
wejść jak do chlewa

chodzić jak zegarek
chodzić na wagary/wagarować
nosić żałobę
chodzić utartymi szlakami
chodzić jak struty
jeździć po świecie
kto późno przychodzi, sam sobie szkodzi
dać sobie wchodzić na głowę
wypadki/nieszczęścia chodzą po ludziach

jarzmo małżeńskie/więzy małżeńskie

choroba wściekłych krów
starość nie radość

mieć na karku trzydziestkę
ciarki przechodzą mu po plecach
zaatakować od tyłu
robić coś za plecami
odwrócić się do kogoś plecami
wbić komuś nóż w plecy

mieć apetyt
smacznego!
obejść się smakiem
coś mi nie jest w smak
apetyt rośnie w miarę jedzenia

powinien tu być lada chwila
nudzić się
na ostatnią chwilę
od pierwszej chwili
nadeszła jego chwila
chwila słabości
gorzkie chwile
zrobił to z nudów
w chwili nieuwagi
w ostatniej chwili
w pierwszej chwili
czekał na swoją chwilę

CHVOST:

chvost tabuľky
každá líška svoj chvost chváli

(*sport.*) ogon tabeli
każda pliszka swój ogon chwali

CHYBA:

jeho písomka bola sama chyba
na chybách sa človek učí
nikto nie je bez chyby
učiť sa na vlastných chybách

w jego pracy (pisemnej) roiło się od błędów
człowiek uczy się na błędach
nikt nie jest doskonały
uczyć się na własnych błędach

CHÝBAŤ:

málo chýbalo
nesmel nikde chýbať
nič mu nechýba
to nám ešte chýbalo
veľa nechýbalo

mało brakowało
nigdzie nie mogło go zabraknąć
niczego mu nie brakuje
tego nam jeszcze brakowało
niedużo brakowało

CHYTAŤ:

chytať bronz

opalać się

CHYTIŤ:

chytiť niekoho pri čine
chytiť niekoho za slovo
kto sa topí, aj slamky/britvy sa chytí

złapać kogoś na gorącym uczynku
złapać kogoś za słowo
tonący brzytwy się chwyta

ISKRA:

prebehla/preskočila mezi nimi iskra

przeskoczyła między nimi iskra

ISŤ:

dievčata po ňom idú
id' mi z očí!
ide mi to na nervy
ide mu do plaču
ide to ako po masle
isť cez mŕtvoly
isť na čerstvý vzduch
isť svetom
isť v šľapajach/po stopách niekoho
isť vyšliapanou cestou
isť z cesty
nechoď mi na oči!

dziewczyny na niego lecą
zejdź mi z oczu!
działa mi to na nerwy
zbiera mu się na płacz
idzie jak po maśle
iść po trupach (do celu)
iść na świeże powietrze
iść w świat
iść w czyjeś ślady
iść utartym szlakiem
schodź z drogi
nie pokazuj mi się na oczy!

JABLKO:

Adamovo jablko
jablko nepadá/nespadne ďaleko od stromu
jablko sporu
zahryznúť do kyslého jablka

jabłko Adama
niedaleko pada jabłko od jabłoni
kość niezgody
zrobić coś z bólem serca

JANKO:

čo sa Janko nenaučí, to sa Jano nedoučí

czego Jaś się nie nauczy, tego Jan
nie będzie umiał

JAZYK:

brúsiť si jazyk
 čo na srdci, to na jazyku
 dávať si pozor na jazyk
 držať jazyk za zubami
 jazyk ho svrbí
 má dušu na jazyku
 mať dlhý jazyk
 mať niečo na jazyku
 mať ostrý/štipľavý
 mlieť jazykom
 ohnivé jazyky
 povie, čo mu slina na jazyk prinesie
 rozviazať niekomu jazyk
 sliny sa mu zbiehajú na jazyku
 stúpať si na jazyk
 víno rozväzuje jazyk

JEDEN:

byť jednou nohou v hrobe
 jedna lastovička nerobí leto
 jedným slovom
 kričať jeden cez druhého
 mne je to jedno
 robiť všetko na jedno kopyto
 sme ako jedna rodina
 všetci do jedného
 všetko jedno
 vyjde to na jedno
 vypiť niečo na jeden dúšok
 za jeden-dva dni
 za jedno

JEDLO:

s jedlom rastie chuť

JESŤ:

čí chlieb ješ, toho pieseň spievaj
 čo si kto navaril, to bude ješť
 je (ako) za dvoch
 ješť cudzí chlieb

KAČICA:

novinárska kačica

KAMEŇ:

byť medzi dvoma (mlynskými) kameňmi
 kameň mudrcov
 kameň úrazu
 kto do teba kameňom, ty do neho chlebom
 mať srdce z kameňa
 na dohodenie kameňom
 neostal kameň na kameni
 padla kosa na kameň
 spadol mi kameň zo srdca
 tvrdý ako kameň

szlifować język
 co na sercu, to na języku
 liczyć się ze słowami
 trzymać język za zębami
 świerzbi go język
 stoi nad grobem/jest jedną nogą w grobie
 mieć długi język
 mieć coś na końcu języka
 mieć ostry/cięty język
 mleć ozorem
 jęzory ognia
 powie, co mu ślina na język przyniesie
 rozwiązać komuś język
 ślinka mu cieknie
 seplenić
 wino rozwiązuje języki

być jedną nogą w grobie
 jedna jaskółka wiosny nie czyni
 jednym słowem
 przekrzykiwać się
 mnie jest wszystko jedno
 robić wszystko na jedno kopyto
 jesteśmy jak jedna rodzina
 wszyscy co do jednego
 wszystko jedno
 wyjdzie na jedno
 wypić coś jednym łykiem/haustem/duszkciem
 za dzień-dwa /za krótki czas/
 po pierwsze

apetyt rośnie w miarę jedzenia

kto czyj chleb je, tego piosenkę śpiewa
 co sobie nawarzyłeś, to sobie wypij
 je za dwóch
 być na cudzym chlebie

kaczka dziennikarska

znajdować się między młotem a kowadłem
 kamień filozoficzny
 kość niezgody
 kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem
 mieć serce z kamienia
 na rzut kamieniem/na wyciągnięcie ręki
 nie został kamień na kamieniu
 trafiła kosa na kamień
 spadł mi kamień z serca
 twardy jak skała

základný kameň
zmizol, akoby kameň hodil do vody
zmrznúť na kameň

KARTA:

hrať s otvorenými kartami
ide mu karta
karta sa obrátila
mastiť karty
odkryť svoje karty
postaviť všetko na jednu kartu
vidieť niekomu do karát
zrútiť sa ako domček z karát

KAŽDÝ:

ako každý druhý/iný
každému nevyhovieš
každému po zásluhe
každý si je strojcom svojho šťastia
na každú príležitosť
na každý hrniec sa pokrievka nájde
systém každý z každým
to dokáže každý
to vie každý
v každom ohľade
v každom prípade
za každou cenu

KLINEC:

cigáni mu klince kujú v žalúdku
klinec do rakvy
zlatý klinec večera

KĽUČKA:

čistiť kľučky
hostia si u nás podávajú kľučky

KNIHA:

běžová kniha
biela kniha
hovorí ako kniha
kniha osudu
kniha života
krst knihy
sedieť v knihách

KOBEREC:

červený koberec
zamiesť pod koberec

kameň węgielny
przepadł jak kamień w wodę
zamarznąć na kość

grać w otwarte/odkryte karty
idzie mu karta
karta się odwróciła /*sytuacja się zmieniła*/
różnić w karty
odkryć/odsłonić swoje karty
postawić wszystko na jedną kartę
przejrzeć czyjąś grę
runąć jak domek z kart

jak każdy inny
nie dogodzisz wszystkim
każdemu według zasług
każdy jest kowalem własnego losu
na każdą okazję
każdy garnek znajdzie swoją pokrywkę
(*sport.*) system każdy z każdym
każdy to potrafi
to każdy wie
pod każdym względem
w każdym razie
za wszelką cenę

kiszki mu marsza grają
gwóźdź do trumny
gwóźdź wieczora

szukać protekcji
drzwi się u nas nie zamykają

beżowa księga
biała księga
mówi jak z książki
księga losu
księga życia
chrzest książki
siedzieć/ślęczeć nad książkami

czerwony dywan
zamieść pod dywan /*zatuszować*/

KOLENO:

hlava ako koleno
 na staré kolena
 nesiaha mu ani po kolená
 padať pred niekým na kolená
 po kolená
 podlamujú sa mu kolená
 prosil ho na kolenách
 robiť niečo na kolene
 trasú sa mu kolená
 zraziť niekoho na kolená

łusy jak kolano
 na stare lata
 nie sięga mu nawet do kolan
 padać przed kimś na kolana
 po kolana */bardzo dużo/*
 uginają się pod nim kolana
 prosił go na kolanach
 robić coś na kolanie
 trzęsą mu się nogi */ze strachul/*
 rzucić kogoś na kolana

KOLESO:

dostal sa pod kolá auta
 koleso dejín
 koleso sa obrátilo
 koleso šťastia sa krúti
 piate koleso na voze

wpadł pod koła samochodu
 koło historii
 karta się odwróciła
 fortuna kołem się toczy
 piąte koło u wozu

KOLÍSKA:

kolíska futbalu

kolebka piłki nożnej */Wielka Brytania/*

KONÁR:

podrezávať pod sebou konár

podcinać pod sobą gałąź

KONFLIKT:

konflikt záujmov

konflikt interesów

KONIEC:

bol som tretí od konca
 ešte nie je všetkému koniec
 chytiť niečo za dobrý koniec
 ísť až na koniec sveta
 koniec dobrý, všetko dobré
 koniec koncov
 na druhom konci mesta
 od začiatku do konca
 palica má dva konce
 radšej hrozný koniec ako hrôza bez konca
 šťastný koniec
 to nemá konca-kraja
 začiatok konca

byłem trzeci od końca
 jeszcze nie wszystko stracone
 złapać/chwycić byka za rogi
 iść na koniec świata
 wszystko dobre, co się dobrze kończy
 koniec końców
 na drugim końcu miasta
 od początku do końca
 (każdy) kij ma dwa końce
 lepszy straszny koniec niż strach bez końca
 szczęśliwy koniec/Happy end
 to nie ma końca
 początek końca

KŎŇ:

biely kôň
 čierny kôň
 darovanému koňovi nehľad' na zuby
 kôň má štyri nohy, a predsa sa potkne
 princ na bielom koni
 robiť ako kôň
 zbiť niekoho ako koňa

słup */podstawiona osoba/*
 (sport.) czarny koń
 darowanemu koniowi nie zagłada się w zęby
 koń ma cztery nogi i też się potknie
 księżę na białym koniu
 harować jak wół
 zbić kogoś jak psa

KOPATĚ:

kto druhému jamu kope, sám do nej padá

kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada

KOPYTO:

robiť všetko na jedno kopyto
šuster, drž sa svojho kopyta

robić wszystko na jedno kopyto
szewcze, pilnuje swojego kopyta

KORUNA:

nemá ani korunu
to je koruna všetkého
trňová koruna

nie ma ani grosza
to szczyt wszystkiego
cierniowa korona

KOŠŤ:

človek z mäsa a krvi
je (iba) košť a koža
rozhybať si kosti
skazený až do špiku kostí

człowiek z krwi i kości
to skóra i kość
rozprostować kości
zepsuty do szpiku kości

KOŠEĽA:

bližšia košeľa ako kabát
zvyk je železná košeľa

bliższa koszula ciała niż sukmana
przyzwyczajenie jest drugą naturą człowieka

KOŽA:

bát sa o svoju kožu
ešte vlka nechtyli, už na jeho kožu pili
hus(ac)ia koža
ide z kože vyskočiť
je (iba) košť a koža
kričí akoby ho z kože dral
mať hrošiu kožu
niesť kožu na trh
pocítiť niečo na vlastnej koži
vyviaznuť so zdravou kožou

bać się o własną skórę
nie dziel skóry na niedźwiedziu
gęsia skórka
omal nie wyskoczył ze skóry
skóra i kość /o kimś bardzo chudym/
krzyczy, jakby go obdzierali ze skóry
być gruboskórnym
nadstawiać karku
odczuć coś na własnej skórze
ujść cało

KRAJ:

iný kraj, iný mrav
išiel by až na kraj sveta

co kraj, to obyczaj
poszedłby na koniec świata

KRAJINA:

krajina javorového listu
krajina polmesiaca
krajina tisícich jazier
krajina večného ľadu
krajina vychádzajúceho slnka
krajine kvitnúcej višne
krajiny tretieho sveta

kraj klonowego liścia /Kanada/
kraina półksiężyca
kraj tysiąca jezior /Finlandia/
kraina wiecznego lodu
kraj wschodzącego słońca /Japonia/
kraj kwitnącej wiśni /Japonia/
kraje trzeciego świata

KRÁĽ:

kráľ zvierat
medzi slepými je jednooký kráľom
tam, kde aj kráľ chodí pešky
žije si ako kráľ

król zwierząt //ew/
na bezrybiu i rak ryba
tam, gdzie nawet król chodzi piechotą
żyje jak król

KRÁLIK:

množia sa ako kráľiky
pokusný králik

mnożą się jak króliki
królik doświadczalny

KRÁĽOVNÁ:

kráľovná krásy
kráľovná plesu
kráľovná vied

królowa piękności
królowa bału
królowa nauk */matematyka/*

KRAVA:

dojná krava

dojna krowa

KRHĽA:

leje ako z krhly

leje jak z cebra

KRITIKA:

lavína kritiky
ocitnúť sa v paľbe kritiky
vlna kritiky

lawina krytyki
znaleźć się w ogniu/pod ogniem krytyki
fala krytyki

KRÍZA:

kríza stredného veku

kryzys wieku średniego

KRK:

hodiť sa niekomu okolo krku
je až po krk v dlhoch
mám toho až po krk
mať niečo na krku

rzucić się komuś na szyję
tkwi w długach po uszy
mam tego po dziurki w nosie
mieć coś na karku/na głowie
/musieć się czymś zajmować/
mieć coś z głowy
mieć nóż na gardle
zapłacić/przypłacić gardłem */życiem/*

mať niečo z krku
mať nôž na krku
prísť o krk

KROK:

držať hubu a krok
krok za krokom
míľovými krokmi
na každom kroku
pridať do kroku
prvý krok býva najťažší
prvý krok
slimačím krokom
urobiť prvý krok
zašiel o krok ďalej

siedzieć cicho i robić swoje
krok po kroku
milowymi krokami
na każdym kroku
przyspieszyć kroku
pierwszy krok (jest) najtrudniejszy
pierwszy krok
ślimaczym krokiem/żółwim tempem
zrobić pierwszy krok
poszedł (o) krok dalej

KRV:

dievča krv a mlieko

do poslednej kvapky krvi
krv mu tuhne/mrzne v žilách
krv nie je voda
má to v krvi
mať niečo v krvi
modrá krv
niečo mi pije krv
potiť krv
preliať krv
prešlo mu to do krvi
robiť zlú krv
tečie krv

dziewczyna jak krew z mlekiem
/zdrowo wyglądająca/
do ostatniej kropli krwi
coś mu mrozi krew w żyłach
krew nie woda
ma to we krwi
mieć coś we krwi */w naturze, charakterze/*
błękitna krew
coś mi psuje krew
wypruć flaki
przebrać krew
weszło mu to w krew
burzyć/psuć krew
leje się krew

udusiť v krvi
uraziť sa do krvi
v mláke krvi
z cudzieho krv netečie
zaplatiť krvou
zbiť do krvi

KUS:

kus cesty
kus chlapa
kus po kuse
kus práce
kus sveta

KVAPKA:

ani kvapku
biť sa do poslednej kvapky krvi
do poslednej kvapky

ĽAD:

krajina večného ľadu
nechať niekoho na ľade
prelomiť ľady
studený ako ľad

LÁSKA:

byť zaslepený láskou
hniezdočko lásky
láska hory prenáša
láska na prvý pohľad
lásku si nevynútiš
mať šťastie v láske
nešťastie v hre, šťastie v láske
opičia láska
panská láska na zajačom chvoste visí
platonická láska
prvá láska
slepá láska
stará láska nehrdzavie

LAVIČKA:

lavička náhradníkov
ohrievať lavičku

LEGENDA:

žijúca legenda

LEPŠIE:

čím skôr, tým lepšie
lepšie dať, ako brať
lepšie neskoro ako nikdy

LES:

ako sa do lesa volá, tak sa z lesa ozýva
kde sa les rúbe, tam lietajú triesky
pro stromy nevidí les

krwawo stłumić /np. powstanie/
obrazić się na śmierć
w kałuży krwi
cudza krzywda (nas) nie boli
przyplacić krwią /życiem/
pobić do krwi

szmat drogi
kawał chłopa
kawałek po kawałku
kawał dobrej roboty
kawał świata

ani kropli
walczyć do ostatniej kropli krwi
do ostatniej kropli

kraina wiecznego lodu
zostawić kogoś na lodzie
przełamać lody
zimny jak lód

być zaślepionym miłością
gniazdko miłości
miłość przenosi góry
miłość od pierwszego wejrzenia
miłości nie można wymusić
mieć szczęście w miłości
nieszczęście w kartach, szczęście w miłości
małpia miłość
łaska pańska na pstrym koniu jeździ
platoniczna miłość
pierwsza miłość
ślepa miłość
stara miłość nie rdzewieje

ławka rezerwowych
(sport.) grzać ławkę

żywa legenda

im wcześniej, tym lepiej
lepiej dawać niż brać
lepiej późno niż wcale

jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie
gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą
drzewa zasłaniają mu las

LETO:

babie leto
ide to ako v lete na saniach
jedna lastovička nerobí leto

babie lato
idzie jak po grudzie
jedna jaskółka wiosny nie czyni

LEV:

biť sa ako lev
lev salónov

walczyć jak lew
lew salonów

LIATĚ:

leje ako z krhly
liať krv
liať nádej
liať olej na oheň
liať slzy
pot sa z nich lial

leje jak z cebra
przelewać krew
wlewać nadzieję
dolewać oliwy do ognia
przelewać łzy
pot się z nich lał

LINKA:

horúca linka
linka dôvery

gorąca linia
telefon zaufania

LIST:

list na rozlúčku
obrátit' list
otvorený list
pastiersky list
triasť sa ako (osikový) list

list pożegnalny
zmienić temat
list otwarty
list pasterski
trząść się jak osika

LOPTA:

lopta je guľatá
Zlatá lopta

(*sport.*) piłka jest okrągła
(*sport.*) Złota Piłka

LOŽ:

detektor lži
dobré a zlé lži
lož má krátke nohy
osvienčimská lož
tisíckrát opakovaná lož sa stáva pravdou

wykrywacz kłamstw
dobre i złe kłamstwa
kłamstwo ma krótkie nogi
kłamstwo oświęcimskie
kłamstwo powtarzane tysiąc razy staje się prawdą

MAČKA:

dobré myšiam, keď mačky doma niet
falošný ako mačka
hrať sa s niekým ako mačka s myšou
kúpiť mačku vo vreci
škriabať ako mačka
ulízaný ako mačka
žiť ako pes s mačkou

gdy kota nie ma w domu, myszy harczą
fałszywy jak kot
bawić się z kimś w kotka i myszkę
kupić kota w worku
pisać jak kura pazurem
ulizany jak krowa
żyć jak pies z kotem

MAJSTER:

dielo chváli majstra
majster pera
majster slova
majster štetca
úradujúci majster

dzieło mistrza chwali
mistrz pióra
mistrz słowa
mistrz pędzla
urzędujący mistrz

MATKA:

aká matka, taká Katka
matka príroda
matka zem
slobodná matka
stará matka

jaka matka, taka córka/taka matka
matka natura
matka ziemia
samotna matka
babcia

MEDZI:

čítať medzi riadkami
dostať sa medzi dva ohne
chodiť medzi ľuďmi
medzi slepými je jednooký kráľom
medzi štyrmi očami
už nie je medzi nami
zostane to medzi nami
žiť medzi štyrmi stenami

czytać między wierszami
znaleźć się między młotem a kowadłem
chodzić do ludzi
na bezrybiu i rak ryba
w cztery oczy
już go nie ma wśród nas /umarł/
zostanie to między nami
żyć w czterech ścianach

MENO:

byť niekým len podľa mena
nazvať pravým menom
nemôže mi prísť na meno
robiť niečo len pre meno
v mene/menom zákona

być kimś tylko z nazwy
nazwać rzeczy po imieniu
nie chce o mnie słyszeć
robić coś tylko dla pozorów
w imieniu prawa

MESIAC:

spadol si z mesiaca?

spadłeś z księżycyca?

MESTO:

mesto anjelov
mesto duchov
mesto v meste
mesto, ktoré nikdy nespí
večné mesto

miasto aniołów
miasto duchów
miasto w mieście
miasto, które nigdy nie śpi
wieczne miasto /Rzym/

METER:

boj o každý meter zeme

walka o każdy metr ziemi

METLA:

nová metla dobre zametá

nowa miotła dobrze zamiata

MIER:

žiť s niekým v mieri

żyć z kimś w pokoju

MIERA:

do o isteji miery
merať každému rovnakou mierou
miera je dovŕšená
s mierou
vyššie miery
vyviešť z miery

do pewnego stopnia
stosować na każdego taki sam metr
miarka się przebrała
z umiarem
ponad miarę
wyprowadzić z równowagi

MIESTEČKO:

teplé miestečko

ciepła posadka

MIESTO:

citlivé miesto
 je to človek na svojom mieste
 klásť niečo na prvé miesto
 niečo je na mieste
 slabé miesto
 všetko je na svojom mieste

czułe miejsce
 to właściwy człowiek na właściwym miejscu
 stawiać coś na pierwszym miejscu
 coś jest na swoim miejscu
 słabe/czułe miejsce
 wszystko jest na swoim miejscu

MLČAŤ:

história o tom mlčí
 hovoríť striebro, mlčať zlato
 kto mlčí, ten svedčí
 mlčať ako hrob
 mlčí ako zarezaný
 prejsť mlčaním

historia o tym milczy
 mowa jest srebrem, milczenie złotem
 milczenie oznacza zgodę
 milczeć jak grób
 milczy jak zaklęty
 pominąć milczeniem

MINCA:

brať niečo za bernú mincu
 druhá strana mince
 odplatiť rovnakou mincou

brać coś za dobrą monetę
 druga strona medalu
 odplacić pięknym za nadobne

MINULOSŤ:

chyby minulosti
 návrat do minulosti
 patriť minulosti
 zabudnúť na minulosť
 živá minulosť

błędy przeszłości
 powrót do przeszłości
 należeć do przeszłości
 zapomnieć o przeszłości
 żywa przeszłość

MINÚTA:

je o päť minút dvanásť
 každá minúta je drahá
 minúta po minúte
 minúta ticha
 presne na minútu
 z minúty na minútu

jest za pięć dwunasta
 każda minuta jest cenna
 minuta po minucie
 minuta ciszy
 co do minuty
 z minuty na minutę

MLADOSŤ:

druhá mladosť
 hriechy mladosti
 predĺžiť si mladosť

druga młodość
 grzechy młodości
 przedłużyć sobie młodość

MLIEKO:

biely ako mlieko
 dievča krv a mlieko
 oplývať medom a mliekom
 osvojiť si niečo už s materinským mliekom
 plakať nad rozliatým mliekom
 vtáče mlieko

biały jak mleko/śnieg
 dziewczyna jak krew z mlekiem
/zdrowo wyglądająca/
 płynąć mlekiem i miodem
 wyssać coś z mlekiem matki
 płakać nad rozlanym mlekiem
 ptasie mleczko

MLYN:

aký mlynár, taký mlyn
 bojovať proti veterným mlynom
 Božie mlyny melú pomaľo, ale isto
 hnať niekomu vodu na mlyn
 jazyk mu ide ako mlyn

jaki pan, taki kram
 walczyć z wiatrakami
 Boże młyny mielą powoli, ale sprawiedliwie
 lać wodę na czyjś młyn
gęba mu się nie zamyka

prísť s troškou do mlyna
to mu je voda na mlyn

MOC:

niet tej moci, ktorá by ho prinútila
urobím všetko, čo je v mojej moci
vyššia moc

MORE:

kvapka v mori
plody mora
šire more
vzdušné more
za morom
zmizol, akoby ho bol do mora hodil

MOST:

most samovrahov
povedať z mosta do prosta
spáliť/strhnúť/zničiť za sebou všetky mosty
vzdušný most

MOSTÍK:

odrazový mostík

MREŽA:

čaká ho pobyt za mrežami
návrat spoza mreží
posadiť za mreže
sedieť za mrežami
spoza mreží
vrátiť sa za mreže
zomrieť za mrežami

MŔTVOLA:

ide cez mŕtvoly
len cez moju mŕtvolu
politická mŕtvola
živá mŕtvola

MŔTVY:

byť pre niekoho mŕtvý
o mŕtvych len dobre
to by prebudilo aj mŕtveho
uviaznuť/ostať na mŕtvom bode

MÚDRY:

múdrejší ustúpi
ráno je múdrejšie ako večer
vajce chce byť múdrejšie od sliepky

dorzuciť svoje trzy grosze
to woda na jego młyn

nic go nie zmusi

zrobię wszystko, co w mojej mocy
siła wyższa

kropla w morzu potrzeb
owoce morza
szerokie morze/otwarte morze
powietrze
za oceanem /w Ameryce/
przepadł jak kamień w wodę

most samobójców
powiedzieć prosto z mostu
spalić za sobą wszystkie mosty
most powietrzny

(*sport.*) trampolina, (*fraz.*) odskocznia

czeka go pobyt za kratkami
powrót zza krat
wsadzić za kratki
siedzieć za kratkami/kratkami
zza krat
wrócić za kratki
umrzeć za kratkami

idzie po trupach
po moim trupie
trup polityczny
chodzący/żywy trup

być dla kogoś martwym
o martwych tylko dobrze
to by obudziło martwego
utknąć w martwym punkcie

mądrzejszy ustąpi
z problemem trzeba się przespać
jajko chce być mądrzejsze od kury

MUŽ:

ako jeden muž
do posledného muža
dokáž, že si muž
ľadoví muži
muž zákona
slovo robí muža
správaj sa ako muž
veľkí mužovia
vodný muž
žabí muž

MÝLIŤ SA:

ak sa nemýlim
každý sa môže mýliť
mýliť sa je ľudské

MYSEĽ:

byť dobrej mysle
klesať na mysli
myseľ mu blúdila niekde
nech ti ani na myseľ nepríde!
prišlo mi na myseľ
to som nemal na mysli
veselá myseľ – pol zdravia
zíde z očí, zíde z mysle

MYŠ:

hrať sa s niekým ako mačka s myšou
chudobný ako kostolná myš
pišťať ako myš
sivá myš
spotený ako myš

MYŠLIENKA:

číta mu myšlienky
mať čierne myšlienky
položiť svoje myšlienky na papier
ponoriť sa/pohrúžiť sa/zahľbiť sa do myšlienok
želanie bolo otcom myšlienky

NÁDEJ:

byť plný nádeje
iskierka nádeje
nádej zomiera posledná
pre nich už nie je žiadna nádej
stratiť (poslednú) nádej
vkladajú do nás veľké nádeje

NÁHODA:

ani náhodou
nešťastná náhoda
zhoda náhod

jak jeden mąż
do ostatniej kropli krwi
udowodnij, że jesteś mężczyzną
zimni ogrodnicy
stróż prawa
słowo świadczy o człowieku
zachowuj się jak mężczyzna
wielcy mężowie /osobistości/
wodnik
nurek

o ile się nie mylę
każdy się może pomylić
mylić się jest rzeczą ludzką

być dobrej myśli
podupadać na duchu
jego myśli zabłądziły gdzie indziej
nawet o tym nie myśl!
przyszło mi na myśl
nie miałem tego na myśli
śmiech to zdrowie
co z oczu, to i z serca

bawić się z kimś w kotka i myszkę
biedny jak mysz kościelna
piszczeć jak mysz
szara myszka
spocony jak mysz

czyta w jego myślach
mieć czarne myśli
przełać swoje myśli na papier
pogrążyć się w myślach
potrzeba jest matką wynalazków

być pełnym nadziei
iskierka nadziei
nadzieja umiera ostatnia
nie ma już dla nich żadnej nadziei
stracić (ostatnią) nadzieję
wiązać z nami duże nadzieje

w żadnym wypadku
nieszczęśliwy wypadek
zbieg okoliczności

NÁJSŤ:

kto hľadá, nájde
nájsť sa na ulici
nájsť sám seba
nájsť spoločnú reč

kto szuka, ten znajdzie
znaleźć się na ulicy
znaleźć samego siebie
znaleźć wspólny język

NARODIŤ SA:

narodiť sa pod šťastnou planétou/hviezdou

urodzić się pod szczęśliwą gwiazdą

NÁSTROJ:

byť (slepým) nástrojom niekoho
vražedný nástroj

być narzędziem w czyichś rękach
narzędzie zbrodni

NÁZOR:

mať svoj názor
výmena názorov

mieć swoje zdanie
wymiana zdań

NEBO:

ako blesk z jasného neba
byť (ako) v siedmóm nebi
do neba volajúca krivda
medzi nebom a zemou
medzi nebom a zemou
nikto učený z neba nepadol
pod šírym/holým nebom
sľubovať niekomu modré z neba
vládnuť nebu
vynášať (až) do neba
vyzerá akoby bol z neba spadol
zniesol by jej modré z neba
žiť ako v nebi

jak grom z jasnego nieba
być w siódmym niebie
krzywda wołająca o pomstę do nieba
między niebem a ziemią
między niebem a ziemią
nikt nie urodził się geniuszem
nocują pod gołym niebem
obiecować gruszki na wierzbie
panować na niebie /o siłach lotniczych/
wynosić pod niebiosa
wygląda, jakby spadł z księżycyca
przychyliłby jej nieba
żyć jak w niebie

NEHODA:

reťazová nehoda

karambol

NECHT:

brániť sa zubami-nechtami
toľko, čo by pod necht vošlo
zašlo mi za nechty

bronić się rękami i nogami
tyle, co kot napłakał
zrobiło mi się zimno w palce/ręce

NENÁVISŤ:

horieť nenávisťou

pałać nienawiścią

NEPRIATEĽ:

nepriateľ číslo jeden
skrytý nepriateľ
verejný nepriateľ

wróg numer jeden
ukryty wróg
wróg publiczny

NERV:

liezť niekomu na nervy
mať dobré nervy
mať nervy ako zo železa/železné nervy
mať slabé nervy
nemať na niekoho nervy
povolili/praskli mu nervy

działać komuś na nerwy
mieć mocne nerwy
mieć żelazne nerwy
mieć słabe nerwy
nie mieć nerwów do kogoś
puściły mu nerwy

NEŠŤASTIE:

nešťastie (nikdy) nechodí samo
nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch
radovať sa z nešťastia niekoho
šťastie v nešťastí
vyzerať ako hromádka nešťastia

NIČ:

lepšie niečo ako nič
nič netrvá večne
nič nie je zadarmo
pre nič za nič/za nič pre nič
to nestojí za nič
veľa kriku pre nič
všetko alebo nič
z ničoho nič
za nič na svete

NIKDY:

človek nikdy nevie
nikdy nehovor nikdy
nikdy si to neodpustím
nikdy viac
opatrnosti nikdy nie je nazvyš
teraz alebo nikdy

NIKTO:

do toho nikoho nič nie je
nemať nikoho
nikomu ani muk
nikto nie je dokonalý
nikto nie je nenahraditeľný
nikto od teba nechce, aby si...
nikto učený z neba nepadol

NOC:

biele noci
do neskorej/pozdnej noci
noc má svoju moc
od svitu do noci
pod rúškom noci
svadobná noc
túlať sa po nociach

NOHA:

brániť sa rukami-nohami
brať nohy na plecia
byť celý deň na nohách
byť jednou nohou v hrobe
hádzat' niekomu polená pod nohy
hľadieť si pod nohy
koň má štyri nohy, a predsa sa potkne
kto nemá v hlave, musí mať (má) v nohách
moja noha tá viac nevkróčí
nohy si necítiť
obrátiť všetko hore nohami

nieszczęścia chodzą parami
wypadki/nieszczęścia chodzą po ludziach
cieszyć się z cudzego nieszczęścia
szczęście w nieszczęściu
wyglądać jak obraz nędzy i rozpaczy

lepsze to/coś niż nic
nic nie trwa wiecznie
nie ma nic za darmo
bez powodu
to nic nie jest warte
wiele hałasu o nic
wszystko albo nic
ni stąd, ni zowąd
za nic w świecie/za żadne skarby świata

nigdy nie wiadomo
nigdy nie mów nigdy
nigdy sobie tego nie wybaczę
nigdy więcej
ostrożności nigdy za wiele
teraz albo nigdy

nikomu nic do tego
nie mieć nikogo
nikomu ani słowa
nie ma ludzi doskonałych
nie ma ludzi niezastąpionych
nikt od ciebie nie chce, żebyś...
nikt nie urodził się geniuszem

noce polarne
do późnej nocy
noc ma swoją moc
od rana do wieczora
pod osłoną nocy
noc poślubna
włączyć się po nocach

bronić się rękami i nogami
brać nogi za pas
być cały dzień na nogach
być jedną nogą w grobie
rzucać komuś kłody pod nogi
patrzeć pod nogi
koń ma cztery nogi i też się potknie
kto nie ma w głowie, ten ma w nogach
moja noga tu więcej nie postanie
nie czuć nóg
obrócić wszystko do góry nogami

postaviť sa na nohy
prestupovať/prešľapovať z nohy na nohu
stáť na hlinených nohách
strácať pôdu pod nohami
vstať ľavou nohou
vyskočiť/ skočiť na rovné nohy
žiť na veľkej nohe

NOS:

mať nos
nevystriť nos z domu
nos ako cvikla
odísť s dlhým nosom
ohŕňať nos nad niekým
orlí nos
pchať nos do cudzích záležitostí
rozprávať pod nosom
uchmatnúť spreď nosa
vodíť/ťahať niekoho za nos
všade musí nos strčiť
zatvorila mu dvere pred nosom

NUDA:

umierať od nudy
zabíjať nudu

OÁZA:

daňová oáza
oáza pokoja

OBCHOD:

obchod s bielym mäsom

OBJAVIŤ:

objaviť Ameriku

OBZOR:

mať široký obzory
rozšíriť si obzory

ODPOR:

cesta najmenšieho odporu

OHEŇ:

báť sa niečoho ako ohňa
dať dakomu ohňa
dať ruku do ohňa za niekoho
hneď je oheň na streche
hrať sa s ohňom
krst ohňom
má oheň v tele
ohňom a mečom
prilievanie oleja do ohňa
skočil by zaňho aj do ohňa

stanať na nogi
przestępować z nogi na nogę
stać na glinianych nogach
tracić grunt pod nogami
wstać lewą nogą
zerwać się na równe nogi
żyć na wysokiej stopie

mieć nosa

nie wychyli/wyściubi nosa z domu
nos jak burak /czerwony/
odejść z kwitkiem
kręcić nosem na kogoś
orli nos
wpychać nos w nie swoje sprawy
mówić pod nosem
sprzątnąć spreď nosa
wodzić kogoś za nos
wszędzie musi wepchać nos /jest ciekawski/
zamknęła mu drzwi przed nosem

umierać z nudów
zabijać nudę

oaza podatkowa
oaza spokoju

handel żywym towarem

odkryć Amerykę

mieć szerokie horyzonty
poszerzyć (swoje) horyzonty

droga/linia najmniejszego oporu

bać się kogoś jak ognia
dać komuś ognia
dać sobie rękę uciąć za kogoś
awantura wisi w powietrzu
igrać z ogniem
chrzest bojowy
ma gorącą krew
ogniem i mieczem
dolewanie oliwy do ognia
skoczyłby za nim do ognia

OKNO:

okno do sveta
vyhadzovať peniaze oknom

okno na świat
wyrzucać pieniądze w błoto

OKO:

ak ma oči neklamali
čo oči nevidia, to srdce nebolí
hľadiť smrti do očí
hodiť okom (očami) po niekom
chrániť/opatrovať ako oko v hlave
kaziť/ničiť si oči
kde len oko dovidelo
klamať do očí
kurie oko
mať belmo na očiach
mať klapky na očiach
mať niekoho/niečo pred očami
mať oči všade
mať otvorené oči
mať slabé oči
medzi štyrmi očami
nemôcť odtrhnúť oči (oči) od niečoho
nespustiť z očí niekoho
oka nezažmúriť
oko za oko, zub za zub
otvoriť niekomu oči
otvoriť oči
padnúť niekomu do oka
pásť si na niečom oči
povedať do očí
pozrieť sa pravde do očí
pravda oči kole
pred mojimi očami
premerať/odmerať niekoho očami
smiať sa niekomu do očí
so slzami v očiach
strach má veľké oči
strhnúť/sňať niekomu belmo z oka
sypať niekomu piesok do očí
tŕň v oku
urobiť niečo pre pekné oči
vidieť na vlastné oči
voľným/prostým okom vidieť
volské oko
vrana vrane oko nevykole
zide z očí, zide z mysle

jeśli mnie oczy nie mylą/wzrok mnie nie myli
czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal
patrzeć śmierci w oczy
rzucić okiem na kogoś
strzec jak oka w głowie
psuć sobie wzrok
gdzie okiem nie sięgnąć
kłamać w oczy
odcisk
mieć bielmo na oczach
mieć klapki na oczach
mieć kogoś/coś przed oczami
mieć oczy szeroko otwarte
mieć otwarte oczy
mieć słaby wzrok
w cztery oczy
nie móc oderwać od czegoś oczu
nie spuścić kogoś z oczu
nie zmrużyć oka
oko za oko, ząb za ząb
otworzyć komuś oczy
otworzyć oczy
wpaść komuś w oko
napawać/sycić oczy widokiem czegoś
powiedzieć prosto w oczy
spojrzeć prawdzie w oczy
prawda w oczy kole
na moich oczach
zmierzyć kogoś wzrokiem
śmiać się komuś w oczy
ze łzami w oczach
strach ma wielkie oczy
zdjąć komuś bielmo z oka
sypać komuś piaskiem w oczy/mydlić komuś oczy
cierń w oku
zrobić coś na piękne oczy
widzieć na własne oczy
widzieć gołym okiem
jajko sadzone
kruk krukowi oka nie wykole
co z oczu, to i z serca

OKULIARE:

pozerať (sa) na niečo cez ružové okuliare

patrzeć na coś przez różowe okulary

OMYL:

byť na (veľkom) omyle
metóda pokusu a omylu
uviesť do omylu
vyviesť z omylu

być w (wielkim) błędzie
metoda prób i błędów
wprowadzić w błąd
wyprowadzić z błędu

OPAKOVAŤ (SA):

dejiny sa opakujú
opakovať ako papagáj

historia się powtarza
powtarzać jak papuga

OSOBA:

právnická osoba
tretia osoba

osoba prawna
trzecia osoba

OSTROV:

Afroditin ostrov
zelený ostrov

wyspa Afrodyty /*Cypr*/
zielona wyspa (*Irlandia*)

OSUD:

irónia osudu
môj osud je v твоjich rukách
neujde svojmu osudu
osud sa s ním nemazná
pokúšať osud
ponechať svojmu osudu
spečatiť niečí osud
zmeriť sa s osudom

ironia losu
mój los jest w twoich rękach
nie uniknie swojego przeznaczenia
los go nie rozpieszcza
kusić los
pozostawić na pastwę losu
przy pieczętować czyjś los
pogodzić się z losem

OTÁZKA:

je to iba otázka času
je to otázka života a smrti
na hlúpu otázku hlúpa odpoveď
rečnická otázka
zahnúť niekoho otázkami

to tylko kwestia czasu
to kwestia/sprawa życia i śmierci
na głupie pytanie głupia odpowiedź
pytanie retoryczne
zasypać kogoś pytaniami

OTEC:

aký otec, taký syn
byť niekomu ako otec
je celý po otcovi
mohol by som ti byť otcom
otec národa
prísna otcova ruka
starý otec
svätý otec
šťastný otec
úspech má veľa (krstných) otcov
želanie bolo otcom myšlienky

jaki ojciec, taki syn
być dla kogoś jak ojciec
to wykapany ojciec
mógłbym być twoim ojcem /*jestem dużo starszy*/
ojciec narodu
surowa ojcowska ręka
dziadek
ojciec święty /*papież*/
szczęśliwy ojciec
sukces ma wielu ojców
potrzeba jest matką wynalazków

OTLAK:

stúpiť niekomu na otlak

nadepnąć komuś na odcisk

OTVORENÝ:

deň otvorených dverí
hrať s otvorenými kartami
maj oči otvorené
otvorená výmena názorov
otvorený list
prijatť niekoho s otvoreným náručím

dzień otwartych drzwi
grać otwartymi kartami
miej oczy otwarte
otwarta wymiana zdań
list otwarty
przyjąć kogoś z otwartymi rękami

OVCA:

čierna/prašivá ovca
ísť za niekym ako ovca
zablúdená/zatúlaná ovca

czarna owca
iść za kimś jak stado owiec
zabłąkana owca/owieczka

OVOCIE:

zakázané ovocie najlepšie chutí

zakazany owoc smakuje najlepiej

PAMÄŤ:

mať deravú pamäť
od pamäti sveta
pokiaľ siaha ľudská pamäť
robiť niečo po pamäti
utkvieť v pamäti
vštepíť si do pamäti
vypadlo mi to z pamäti

mieć dziurawą pamięć
jak świat światem
dokąd sięga ludzka pamięć
robić coś z pamięci
utkwieć w pamięci
wbić sobie do głowy/zapamiętać sobie
wypadło mi to z głowy

PANDORA:

Pandorina skrinka

puszka Pandory

PAPEŽ:

papežštější než papež

bardziej papieski niż papież

PAPIER:

má na všetko papiere
mať niečo na papieri
ostalo to len na papieri
zdrap papiera

na wszystko ma papiery
mieć coś na papierze
zostało to tylko na papierze
świsstek papieru

PAPUČA:

byť pod papučou

być pod pantoflem

PAROHY:

nasadiť parohy

przyprawić rogi

PÄTA:

Achillova päta
kto nemá v hlave, má v päťach
nemá to ani hlavy, ani päty
od hlavy až po päty
otrčieť päty
sú nám v päťach

pięta Achillesa
kto nie ma w głowie, ten musi mieć w nogach
nie ma w tym składzie, ani ładu
od stóp do głów
wyciągnąć kopyta /umrzeć/
depczą nam po piętach

PÁV:

kráčať/niešť sa ako páv
pyšný ako páv
vykračuje si ako páv

chodzić jak paw
dumny jak paw
chodzi jak paw

PEKLO:

horúčava ako v pekle
nebo a peklo
peklo na zemi
prejsť peklom
pripraviť niekomu peklo
smažiť sa v pekle

piekielny upał
niebo i piekło
piekło na ziemi
przejsć przez piekło
zgotować komuś piekło
smażyć się w piekle

PENIAZE:

čas sú peniaze
má peňazí ako pliev
neľutuje peniaze
peniaze nesmrdia
peniaze nie sú všetko
peniaze vládnu svetom
pranie špinavých peňazí
ťažké peniaze
vyhadzovať peniaze oknom
za málo peňazí málo muziky

PES:

biť ako psa
chodí za ním ako pes
kto chce psa biť, palicu si nájde
pes ktorý breše, nehryzie nie
príde na psa mráz
psy brešú, ale karavána ide ďalej
starého psa novým kúskom nenaučíš
tu je pes zakopaný
verný ako pes
zaobchádzať s niekým ako so psom
žijú ako pes a mačka

PIESOK:

hádzat' niekomu piesok do očí
stavať na piesku
strkať hlavu do piesku

PILULKA:

prežiť trpkú/horkú pilulku

PLÁCA:

aká práca, taká pláca

PLÁN:

prvý plán
skrížiť plány
v jeho hlave sa zrodil plán

PLAT:

kráľovský plat
zmraziť platy
žobrácky plat

PLATIŤ:

kto platí, ten porúča
skúpy draho platí

PLATŇA:

platinová platňa
strieborná platňa
zlatá platňa

czas to pieniądz
ma pieniądze jak lodu
nie żałuje pieniędzy
pieniądze nie śmierdzą
pieniądze to nie wszystko
pieniądz rządzi światem
pranie brudnych pieniędzy
ciężkie pieniądze /wysoka suma/
wyrzucać pieniądze w błoto
jaka płaca, taka praca

bić jak psa
chodzi za nim jak pies
kto chce psa uderzyć, kij zawsze znajdzie
pies, który dużo szczeka, nie gryzie
przyjdzie kryśka na matyska
psy szczekają, karawana idzie dalej
starego psa nowych sztuczek nie nauczysz
tu jest pogrzebany pies
wierny jak pies
traktować kogoś jak psa
żyją jak pies z kotem

sypać komuś piaskiem w oczy
budować zamki na lodzie
chować głowę w piasek

przełknąć gorzką pigułkę

jaka praca, taka płaca

pierwszy plan
pokrzyżować plany
w jego głowie zrodził się plan

królewska płaca
zamrozić płace
głodowa płaca

kto płaci, ten wymaga
chytry dwa razy traci

platinowa płyta
srebrna płyta
złota płyta

PLÁTNO:

strieborné plátno

srebrny ekran /*kinol*/

PLIENKA:

byť ešte v plienkach

być w powijakach

POCIT:

pocit menejcennosti
zmiešané pocity

poczucie niższej wartości
mieszane uczucia

POČASIE:

aprílové počasie
rozmary/vrtochy počasia

kwiecień - plecień
kaprysy pogody

POČÍTAŤ:

počítať niečo na stovky
počítať s každým halierom
počítať v hlave

liczyć coś w setkach
liczyć każdy grosz
liczyć w głowie

POHL'AD:

je to poznať na prvý pohľad
láska na prvý pohľad
na pohľad
pohľady sa im skrížili
vtačí pohľad
zmerať niekoho pohľad

widać to na pierwszy rzut oka
miłość od pierwszego wejrzenia
pozornie/ z pozoru
ich spojrzenia się spotkały
widok z lotu ptaka
zmierzyć kogoś wzrokiem

POKOJ:

dať (svätý) pokoj
dať si pokoj s niekým
nedá mu to pokoja
nechať na pokoji
oáza pokoja
odpočívaj v pokoji
pokoj pred búrkou
pokoj svedomia

dać (święty) spokój
dać sobie z kimś spokój
nie da mu to spokoju
zostawić w spokoju
oaza spokoju
spoczywaj w pokoju
cisza przed burzą
spokój sumienia

POLITIKA:

pštrosia politika

strusia polityka

POMALY:

ponáhľaj sa pomaly

śpiesz się powoli

POMOC:

prvá pomoc

pierwsza pomoc

POMSTA:

pomsta je sladká

zemsta bywa słodka

POPOL:

ľahnúť popolom
obrátiť niečo na popol
spáliť niečo na popol
sypať si popol na hlavu

lec popiołem/zamienić się w popiół
obrócić coś w popiół
spalić coś na popiół
sypać sobie popiół na głowę

PORIADOK:

niečo je na dennom poriadku
poriadok musí byť!

coś jest na porządku dziennym
porządek musi być

POSLEDNÝ:

do posledného dychu
do poslednej kvapky krvi
kúpiť niečo za posledné peniaze
mať posledné slovo
nie je prvý ani posledný
odbila jeho posledná hodina
posledná cesta
posledná vôľa
posledné dni života
posledné pomazanie
posledný mohykán
posledný súd
posledný výkrik módy
prvί budú poslednými a posledníi prvými
prvί a posledný raz
to je moja posledná nádej
zmoknúť do poslednej nitky

do ostatniego tchu
do ostatniej kropli krwi
kupić coś za ostatnie pieniądze
mieć ostatnie słowo
nie jest pierwszy ani ostatni /w znaczeniu: jedyny/
wybiła jego ostatnia godzina
ostatnia droga /pogrzeb/
ostatnia wola
ostatnie dni życia
ostatnie namaszczenie
ostatni Mohikanin
sąd ostateczny
ostatni krzyk mody
pierwsi będą ostatnimi, a ostatni pierwszymi
po raz pierwszy i ostatni
to moja ostatnia nadzieja
przemoknąć do suchej nitki

POSTEL':

byť pripútaný na posteľ
je dobrý v posteli
ležať na smrteľnej posteli

być przykutym do łóżka
jest dobry w łóżku
leżeć na łożu śmierci

POTKAN:

potkany opúšťajú lod'
preteky potkanov

szczury opuszczają okręt
wyścig szczurów

POVEDAŤ:

dať si povedať
kto by to bol povedal
nepovedal ani pol slova
nepovedať zlého slova
netreba mu dva razy povedať
povedať bez obalu/ okolkov
povedať niečo na pol úst, cez zuby
povedať niekomu niečo do očí
povedať od plúc
povedať posledné slovo
povedať svoje "áno"
povedať z mosta do prosta
to sa ti ľahko povie
úprimne povedané

dać sobie powiedzieć
kto by to powiedział
nie powiedział ani słowa
nie powiedzieć złego słowa
nie trzeba mu dwa razy powtarzać
powiedzieć bez ogródek
powiedzieć coś półgębkiem
powiedzieć coś komuś w oczy
powiedzieć wprost/prosto z mostu
powiedzieć ostatnie słowo
powiedzieć "tak" /przed ołtarzem/
powiedzieć prosto z mostu
łatwo ci mówić
szczerze mówiąc

POŽIAR:

vojenský požiar

pożoga wojenna

PRÁCA:

aká práca, taká pláca
bez práce nie sú koláče
mať plné ruky práce
najskôr práca, potom zábava
práca chvatná, málo platná
práca šľachtí

jaka praca, taka płaca
bez pracy nie ma kołaczy
mieć pełne ręce roboty
najpierw praca, potem zabawa
co nagle, to po diable
praca uszlachetnia

PRACH:

prach si a v prach sa obrátiš

z prochu powstałeś i w proch się obrócisz

PRAVDA:

deti a blázni hovoria pravdu
drsná pravda
na tom je kus pravdy
nebyť ďaleko od pravdy
pozrieť sa pravde do očí
pravda oči kole
pravda pravdivá
pravda pravdúca
svätá pravda
trpká pravda

dzieci i głupcy mówią prawdę
brutalna prawda
jest w tym trochę prawdy
być blisko prawdy
spojrzeć prawdzie w oczy
prawda w oczy kole
najprawdziwsza prawda
najprawdziwsza prawda
święta prawda
gorzka prawda

PRÁZDNOTA:

žívať prázdnotou

świecić pustkami

PRÁZDNY:

prázdna bránka

(*sport.*) pusta bramka

PRETEKY:

preteky potkanov
preteky s časom
preteky v zbrojení

wyścig szczurów
wyścig z czasem
wyścig zbrojeń

PRIATEĽ:

v núdzi poznáš priateľa

prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie

PRÍBUZNY:

chudobný príbuzný

ubogi krewny

PRÍLEŽITOSŤ:

príležitosť robí zlodieja

okazja czyni złodzieja

PRÍSŤ:

ako prišlo, tak odišlo
kto prv príde, prv melie
prísť do druhého stavu
prísť s prázdnyimi rukami

łatwo przyszło, łatwo poszło
kto pierwszy, ten lepszy
zajść w ciężę
przyjść z pustymi rękami

PROTIKLAD:

protiklady sa priťahujú

przeciwnictwa się przyciągają

PRST:

kúpiť niečo za päť prstov a šiestu dlaň
 mať v niečom prsty
 ne(po)hnúť ani prstom
 omotať/okrútiť si niekoho okolo prsta
 pozerat' niekomu na prsty
 to by sa dalo na prstoch (jednej ruky) porátať
 ukazovať na niekoho prstom
 vycicať si niečo z prsta

ukraść coś
 maczać w czymś palce
 nie ruszyć palcem
 owinać sobie kogoś wokół palca
 patrzeć komuś na palce
 można to policzyć na palcach jednej ręki
 pokazywać/wskazywać na kogoś palcem
 wyssać coś (sobie) z palca

PÝCHA:

pýcha predchádza pád

pycha prowadzi do upadku

RAJ:

daňový raj
 raj na zemi
 stratený raj
 žiť ako v raji

raj podatkowy
 raj na ziemi
 raj utracony
 żyć jak w raju

REAKCIA:

reťazová reakcia

reakcja łańcuchowa

REČ:

ďakovná reč
 nájsť spoločnú reč
 prázdne reči
 reč tela
 stratit' reč

mowa dziękczynna
 znaleźć wspólny język
 puste gadanie
 mowa ciała
 zaniemówić

REŤAZ:

ako pustený z reťaze

jakby urwał się z łańcucha

REZ:

cisársky rez

cesarskie cięcie

ROBIŤ:

čo nechceš, aby ti robili iní, nerob im ani ty
 nedá sa nič robiť
 nerob si z toho nič
 robiť ako kôň
 robiť kyslú tvár
 robiť na svoju ruku
 robiť niečo nasilu
 robiť si svoje
 robiť si z niekoho dobrý deň
 robiť za dvoch
 robiť zlú krv
 šaty robia človeka

nie rób drugiemu, co tobie niemię
 nie da się nic zrobić
 nic sobie z tego nie rób
 harować jak wół
 robić kwaśną minę
 robić/pracować na własną rękę
 robić coś na siłę
 robić swoje
 stroić sobie z kogoś żarty
 robić/pracować za dwóch
 burzyć/psuć krew
 szata czyni człowieka

RODINA:

čierna ovca rodiny
 hlava rodiny
 pochádza z dobrej rodiny

czarna owca rodziny
 głowa rodziny
 pochodzi z dobrej rodziny

ROK:

ako je rok dlhý
 byť sto rokov za opicami
 človek stredných rokov
 má svoje roky
 najkrajšie roky
 raz za uhorský rok
 rok po rok
 roky idú
 staré roky
 z roka na rok

jak rok długi
 być sto lat za małpami
 człowiek w średnim wieku
 ma swoje lata
 najpiękniejsze lata
 raz na ruski rok
 co roku
 lata lecą
 stare lata
 z roku na rok

ROZLÚČKA:

bez slova/slovka rozlúčky
 posledná rozlúčka

bez słowa pożegnania
 ostatnie pożegnanie /pogrzeb/

ROZUM:

zdravý rozum

zdrowy rozsądek

RUKA:

brániť sa rukami-nohami
 byť na dosah ruky
 byť s niekým jedna ruka
 byť v dobrých rukách
 holými rukami
 chýba im otcovská ruka
 ísť niekomu na ruku
 má obe ruky ľavé
 mať čisté ruky
 mať niečo pod rukou/pri ruce
 mať plné ruky práce
 mať šťastnú ruku
 mať voľnú ruku
 mať zlaté ruky
 mať zviazané ruky
 mädlíť si ruky
 mávnuť rukou nad niečím
 neviditeľná ruka trhu
 odísť s prázdnyimi rukami
 padnúť do rúk niekoho
 podať niekomu pomocnú ruku
 požiadať niekoho o ruku
 práca mu ide od ruky
 práca mu v rukách/pod rukami horí
 priložiť ruku k dielu
 robiť niečo na vlastnú ruku
 ruka ruku umýva
 ruky bozkávam
 sedieť so založenými rukami
 to je moja pravá ruka
 vládnúť železnou rukou
 z prvej ruky
 z(o)dvihnúť na niekoho ruku
 zodrať si ruky po lakte
 žiť z ruky do úst

bronić się rękami i nogami
 być na wyciągnięcie ręki
 trzymać z kimś sztamę
 być w dobrych rękach
 gołymi rękami
 brakuje im ojcowskiej ręki
 íść komuś na rękę
 ma dwie lewe ręce
 mieć czyste ręce
 mieć coś pod ręką
 mieć pełne ręce roboty
 mieć szczęśliwą rękę
 mieć wolną rękę
 mieć złote ręce
 mieć związane ręce
 zacierać ręce
 machnąć nad czymś ręką
 niewidzialna ręka rynku
 odejść z pustymi rękami
 wpaść w czyjeś ręce
 podać komuś pomocną dłoń
 poprosić kogoś o rękę
 praca/robotą pali mu się w rękach
 robota/praca pali mu się w rękach
 przyłożyć rękę do dzieła
 robić coś na własną rękę
 ręka rękę myje
 całuję rączki
 siedzieć z założonymi rękami
 to moja prawa ręka /o kimś/
 rządzić twardą ręką
 z pierwszej ręki
 podnieść na kogoś rękę
 urobić sobie ręce po łokcie
 żyć o chlebie i wodzie

RUKAVICA:

hodiť rukavicu niekomu

rzucić komuś rękawicę

RUŽA:

niet ruže bez tříňov

nie ma róży bez kolców

RYBA:

ani ryba, ani rak
cítim sa tu ako ryba vo vode
malá ryba
mlčať ako ryba
od hlavy ryba smrdí
ryba a host' na tretí deň smrdí
veľká ryba
zdravý ako ryba

ni (to) pies, ni wydra
czuję się tutaj jak ryba w wodzie
(fraz.) pionek/plotka
milczeć jak ryba
ryba psuje się od głowy
gość i ryba trzeciego dnia cuchnie
(fraz.) gruba ryba
zdrów jak ryba

SCÉNA:

postel'ná scéna
žiarlivost'ná scéna

scena łózkowa
scena zazdrości

SEKUNDA:

neváhala ani sekundu
presne na sekundu

nie wahala się ani sekundy
co do sekundy

SEN:

spať/snívať večný sen
továreň na sny
zostalo iba pri snoch

spać snem wiecznym
fabryka snów /Hollywood/
skończyło się na marzeniach

SENZÁCIA:

hľadať senzáciu

szukać sensacji

SEZÓNA:

uhorková sezóna

sezon ogórkowy

SILA:

byť na konci svojich síl
konská sila
lacná pracovná sila
nešetriť silami
robíme, čo je v našich silách
sily ma opúšťajú
spojenými silami
temné sily
to je nad ľudské sily
vypäť všetky sily
z celej sily
z pozície sily
zo všetkých síl

być u kresu sił
koń mechaniczny
tania siła robocza
nie szczenić sił
robimy, co w naszej mocy
opuszczają mnie siły
wspólnymi siłami
ciemne siły
to jest ponad ludzkie siły
wyteżyć wszystkie siły
z całej siły
z pozycji siły
ze wszystkich sił

SITUÁCIA:

byť pánom situácie
štandardná situácia
vynájsť sa v každej situácii
zachraňovať situáciu

być panem sytuacji
(sport.) stały fragment gry
odnaleźć się w każdej sytuacji
ratować sytuację

SIVÝ:

sivá eminencia
sivá myš

szara eminencja
szara myszka

SKOK:

ísť niekam na skok
skok do neznáma

skoczyć <iść> gdzieś na chwilę
skok w nieznane

SKÚSENOŠŤ:

podeliť sa o skúsenosti
poznať z vlastnej skúsenosti
trpká skúsenosť
výmena skúseností

podzielić się doświadczeniami
znać z własnego doświadczenia
gorzkie doświadczenie
wymiana doświadczeń

SKÚŠKA:

skúška dospelosti
urobiť niečo na skúšku

egzamin dojrzałości
zrobić coś na próbę

SLÁVA:

byť na vrchole slávy
daj mu pánboh večnú slávu
chodník slávy
márna sláva
sláva mu vstúpila do hlavy
svetská sláva poľná tráva
umierať na poli slávy
zašlá sláva

być u szczytu sławy
Panie świeć nad jego duszą
aleja sławy /w Hollywood/
nie da się nic zrobić
woda sodowa/sława uderzyła mu do głowy
wszelka sława szybko przemija
umierać na polu sławy
dawna/miniona sława

SLEPÝ:

byť hluchý a slepým

dostať sa do slepej uličky
robiť sa slepým
slepá poslušnosť
slepá ulica
slepé črevo
slepé šťastie
slepý náboj
to aj slepý vidí

być głuchym i ślepym
/nie chcieć czegoś widzieć i słyszeć/
znaleźć się w ślepej uliczce
udawać ślepego
ślepe posłuszeństwo
ślepa uliczka
ślepa kiszka
ślepe szczęście
ślepy nabój
to nawet ślepy widzi/zobaczy

SLNKO:

nič nového pod slnkom
niečo je jasnejšie nad slnko

nic nowego pod słońcem
coś jest jasne jak słońce

SLOBODA:

deň daňovej slobody
sloboda slova

dzień wolności podatkowej
wolność słowa

SLON:

slon medzi porcelánom

stoń w składzie porcelany

SLOVO:

čestné slovo
 dostať sa k slovu
 inými slovami...
 jedným slovom...
 majster slova
 mať posledné slovo
 neostalo len pri slovách
 nepamätám si ani slovo
 nepovedať ani slova
 nevyberať slová
 nikomu ani slovo!
 odísť bez slova
 prázdne slová
 prejsť od slov k činom
 silné slová
 sladké slová
 sloboda slova
 slovom i písmom
 škoda slov
 úprimné slová
 urobiť niečo bez slova
 už nepovie ani slovo
 v pravom zmysle slova

SLZA:

byť dojatý k slzám
 každá slza má svoj príbeh
 krokodílie slzy
 krvavé slzy
 nie je čas na slzy
 pregígať slzy
 roniť slzy
 slzy dojatia
 slzy sa mu tsnú do očí
 slzy sa tlačia do očí
 slzy šťastia
 so slzami v očiach
 údolie slz

SLUŽBA:

byť niekomu k službám
 urobiť medvediu službu
 vypovedať službu

SMIECH:

byť ľuďom na smiech
 padali sme od smiechu
 puknúť od smiechu
 smiech je najlepší liek
 umrieť od smiechu
 váľať sa od smiechu
 vypuknúť v smiech

slovo honoru
 dojsť do slova
 inými slovy...
 jedným slovom...
 mistrz slova
 mieć ostatnie słowo
 nie skończyło się na słowach
 nie pamiętam ani słowa
 nie powiedzieć ani słowa
 nie przebierać w słowach
 nikomu ani słowa!
 odejsć bez słowa
 puste słowa
 przejść od słów do czynów
 mocne słowa
 słodkie słówka
 wolność słowa
 w mowie i piśmie (*znać język*)
 szkoda słów
 szczere słowa
 zrobić coś bez słowa /*bez protestu*/
 już nie powie ani słowa
 we właściwym słowa znaczeniu

być wzruszonym do łez
 każda łza ma swoją historię
 krokodyle łzy
 krwawe łzy
 nie czas na łzy
 połykać łzy
 ronić łzy
 łzy wzruszenia
 łzy cisną mu się do oczu
 łzy cisną się do oczu
 łzy szczęścia
 ze łzami w oczach
 padół łez

być do czyjejs dyspozycji/być do czyichs usług
 zrobić/wyświadczyć niedźwiedzią przysługę
 odmówić posłuszeństwa /*o czymś*/

być pośmiewiskiem
 padaliśmy ze śmiechu
 pęknać ze śmiechu
 śmiech jest najlepszym lekarstwem
 umrzeć ze śmiechu
 pokładać się ze śmiechu
 wybuchnąć śmiechem

SMRŤ:

bledý ako smrť
boj na život a na smrť
kým nás smrť nerozdelí
na smrť sa pohnevať
obchodník so smrťou
pamätať si niečo do smrti
pozerať (sa) smrti do tváre/očí
priatelia na život a na smrť
smrť čaká všade
tanec smrti
továreň na smrť
zahrávanie so smrťou
zápasit' so smrťou

SOMÁR:

hlúpy ako somár
robiť z komára somára

SPÁNOK:

miesto posledného spánku
spať spánkom spravodlivých
večný spánok

SPAŤ:

ako si ustelieš, tak budeš spať
čert nikdy nespí
chodiť spať so sliepkami
konkurencia nespí
kto spí, nehreší
mesto spí v noci
niečo mu nedá spať
sladko spať
spať ako poleno
spať ako zabitý
spať na vavrínoch
spať spánkom spravodlivých
spí ako dieťa
spí v pokoji!

SPOMIENKA:

oživovať spomienky
ponoriť sa do spomienok
prebúdzat' spomienky

SPRCHA:

studená sprcha

SRDCE:

človek bez srdca
čo na srdci, to na jazyku
ísť za hlasom srdca
kameň mu spadol zo srdca
lámač ženských srdc
leží mu to na srdci
mať srdce ako kameň

blady jak śmierć
walka na śmierć i życie
dopóki nas śmierć nie rozłączy
śmiertelnie się pogniewać
handlarz śmiercią
pamiętać/zapamiętać (sobie) coś do końca życia.
patrzyć śmierci w oczy
przyjaciele na śmierć i życie
śmierć czyha wszędzie
taniec śmierci
fabryka śmierci
igranie ze śmiercią
walczyć ze śmiercią

głupi jak osioł
robić z igły widły

miejsce ostatniego spoczynku
spać snem sprawiedliwego
wieczny sen

jak sobie pościelisz, tak się wyśpisz
licho nie śpi
chodzić spać z kurami
konkurencja nie śpi
kto śpi, nie grzeszy
miasto śpi w nocy
coś nie daje mu spać/spędza mu sen z powiek
słodko spać
spać jak kłoda/suseł
spać jak zabity
spoczywać/osiąść na laurach
spać snem sprawiedliwego
śpi jak niemowlę
spoczywaj w pokoju

ożywiać wspomnienia
pogrążyć się we wspomniach
budzić wspomnienia

zimny prysznic

człowiek bez serca
co na sercu, to na języku
iść za głosem serca
kamień spadł mu z serca
pogromca kobiecych serc
leży mu to na sercu
mieć serce jak z kamienia

mať srdce na pravom mieste
mať šľachetné srdce
mať zlaté srdce
nemať srdce
nosiť/má srdce na dlani
otvoriť niekomu/pred niekým srdce
podmaniť si srdce niekoho
poslúchať hlas srdca
prirásť k srdcu
s ľahkým srdcom
s ťažkým srdcom
srdce mu búcha ako kladivo
srdcu nerozkážeš
z celého srdca
zajačie srdce
zlomiť niekomu srdce
zobrať si niečo k srdcu

STARÝ:

starý, ale jary
starý kontinent

STAVBA:

čierna stavba

STOPA:

ani stopy niet po ňom
byť na dobrej/správnej stope
ísť v stopách niekoho
prísť niekomu na stopu
zmiznúť bez stopy

STÔL:

okrúhly stôl
rovný ako stôl
rozhodovať za zeleným stolom

STRACH:

ide z neho strach
má strachu plné nohavice
mať strach
nahnať niekomu strach
nepozná strach
ošedivieť/zošedivieť od strachu
rozsievať strach
strach má veľké oči
strach z neznámeho
trasie sa od strachu
umierať od strachu

mieć dobre serce
mieć szlachetne serce
mieć złote serce
nie mieć serca
ma serce jak na dłoni
otwierać przed kimś swoje serce
podbić czyjeś serce
słuchać głosu serca
przypaść do serca
z lekkim sercem
z ciężkim sercem
serce mu wali jak młotem
serce nie sługa
z całego serca
zająć serce
złamać komuś serce
wziąć coś sobie do serca

stary, ale jary
stary kontynent /*Europa*/

samowola budowlana

nie ma po nim śladu/ślad po nim zaginał
być na dobrym tropie
iść czyimś śladem
wpaść na czyjś trop
zniknąć bez śladu

okrągły stół
płaski jak deska
decydować za zielonym stolikiem

sieje postrach/trwozę
robi w portki ze strachu
bać się
napędzić komuś strachu.
nie zna strachu.
posiwieć ze strachu
siać postrach
strach ma wielkie oczy
strach przed nieznanym
trzęsie się ze strachu
umierać ze strachu

STRANA:

druhá strana mince
ísť na malú stranu
ísť na veľkú stranu
prejsť/prebehnúť na druhú stranu
stáť/byť na strane niekoho
štyri svetové strany

druga strona medalu
iść się wysikać
iść zrobić kupę
przejsć na drugą stronę /w polityce lub na wojnie/
stać/być po czyjejś stronie
cztery strony świata

STRECHA:

bývať s niekým pod jednou strechou
hneď je oheň na streche
lepší vrabec v hrsti ako holub na streche
mať (vlastnú) strechu nad hlavou
o tom už vrabce na streche čvirikajú
stratiť strechu nad hlavou

mieszkać z kimś pod jednym dachem
awantura wisi w powietrzu
lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu
mieć (własny) dach nad głową
już o tym wróble na dachu ćwierkają
stracić dach nad głową

STRELA:

bežať ako strela
strela do šibenice
strela z jasného neba

pędzić jak strzała
(sport.) strzał w okienko
grom z jasnego nieba

STRETNUTIE:

blízke stretnutie tretieho druhu

bliskie spotkanie trzeciego stopnia

STRIEBRO:

hovoriť striebro, mlčať zlato
živé striebro

mowa jest srebrem, milczenie złotem
żywe srebro /rtęć lub o dziecku/

STROJ:

robiť ako stroj
stroj na peniaze
stroj vojny

pracować jak maszyna
maszynka do robienia pieniędzy
machina wojenna

STROM:

jablko nepadá ďaleko od stromu

niedaleko pada jabłko od jabłoni

SUD:

tučný/bachratý ako sud

gruby jak beczka

SÚD:

posledný súd

sąd ostateczny

SUCHÝ:

nenechať na niekom (ani) suchej nitky
niet na ňom suchej nitky
žiť o/na suchom chlebe

nie zostawić na kimś suchej nitki
przemóć do suchej nitki
żyć o suchym chlebie

SVEDOK:

korunný svedok
krivý svedok
mŕtvy svedok, dobrý svedok
nemý svedok
povedať niekomu niečo bez svedkov

świadek koronny
fałszywy świadek
dobry świadek to martwy świadek
niemy świadek
powiedzieć coś komuś bez świadków

SVEDOMIE:

dobré svedomie je mäkká poduška
mať čisté svedomie
mať niekoho na svedomí
nemať svedomia
pohlo sa v ňom svedomie
prebudilo sa v ňom svedomie
sloboda svedomia
spytovať svedomie
svedomie ho hryzie
svedomie národov
urobiť niečo s pokojným svedomím
výčitky svedomia
živé svedomie

SVET:

ani za celý/živý svet
ďaleké svety
dobyť svet
dokiaľ (čo) svet svetom
hovorí o ňom celý svet
ísť na kraj sveta
ísť svetom
koniec sveta
krajiny tretieho sveta
kus sveta
myslí si, že všetku múdrosť sveta
na onom svete
od stvorenia sveta
odísť zo sveta
odvážnemu patrí svet
opustiť tento svet
ôsmi div sveta
preto sa svet nezrúti
prísť na svet
priviesť na svet
pupok sveta
sedem divov sveta
si mojím celým svetom
spoznávať svet
starý ako svet
Strecha sveta
sú úplne odrezaní od sveta
svet dieťaťa
svet dospelých
tak tento svet beží
teraz je už iný svet
to svet nevidel
uzrieť svetlo sveta
veľký svet
zniest' niekoho zo sveta
žiť vo svojom uzavretom svete

czyste sumienie jest najlepszą poduszką
mieć czyste sumienie
mieć kogoś na sumieniu
nie mieć sumienia
ruszyło go sumienie
obudziło się w nim sumienie
wolność sumienia
robić rachunek sumienia
gryzie go sumienie
sumienie narodów
zrobić coś ze spokojnym sumieniem
wyrzuty sumienia
żywe sumienie

za żadne skarby świata
dalekie światy
podbić świat
jak świat światem
mówi o nim cały świat
iść na koniec świata
iść w świat
koniec świata
kraje trzeciego świata
kawał świata
myśli, że pozjadał wszystkie rozumy
na tamtym świecie /*po śmierci*/
od zarania dziejów
zejść ze świata /*umrzeć*/
do odważnych świat należy
opuścić ten świat /*umrzeć*/
ósmi cud świata
świat się z tego powodu nie zawali
przyjść na świat
wydać na świat /*urodzić*/
pępek świata
siedem cudów świata
jesteś dla mnie całym światem
poznawać świat
stary jak świat
(*geogr.*) Dach Świata
są całkowicie odcięci od świata
świat dziecka
świat dorosłych
tak to już bywa na świecie
teraz jest już inny świat
tego świat jeszcze nie widział
ujrzeć światło dzienne
wielki świat
wyprawić kogoś na tamten świat
żyć w swoim zamkniętym świecie

SVETLO:

opisovať niečo v dobrom svetle
 postaviť niečo do nového svetla
 stavať niečo do iného svetla
 svetlo na konci tunela
 uzrieť svetlo sveta
 vec má svoje svetlá a tiene
 vniešť do niečoho svetla
 vyjsť na svetlo sveta
 za svetla

opisywać coś w dobrym świetle
 postawić/pokazać coś w nowym świetle
 przedstawiać coś w innym świetle
 światło na końcu tunelu
 ujrzeć światło dzienne
 sprawa/rzecz ma swoje jasne i ciemne strony
 rzucić światło na coś /wyjaśnić/
 wyjść na światło dzienne
 w dzień

SYN:

aký otec, taký syn
 márnotheratný syn

jaki ojciec, taki syn
 syn marnotherawny

ŠANCA:

byť bez šancí
 mať (pred sebou) veľkú šancu
 obeť nemali šancu
 posledná šanca
 životná šanca

być bez szans
 mieć (przed sobą) wielką szansę
 ofiary nie miały szans
 ostatnia szansa
 życiowa szansa

ŠIP:

šip Amora

strzała Amora

ŠÍP:

kto sa topí, šípa sa lapá

tonący brzytwy się chwyta

ŠKODA:

narobiť viac škody ako osohu

narobić więcej szkody niż użytku/pożytku

ŠKOLA:

chodiť poza školu
 škola života

wagarować/chodzić na wagary
 szkoła życia

ŠŤASTIE:

hlúpy má šťastie
 hormón šťastia
 každý je kováčom svojho šťastia
 koleso šťastia sa krúti
 mať hlúpe šťastie
 mať na seba šťastie
 mať viac šťastia ako rozumu
 mať z pekla šťastie
 nosiť šťastie
 odvážnemu šťastie praje
 opustilo ho šťastie
 pri troche šťastia
 prišlo nám šťastie
 skúsiť šťastie
 slepé šťastie
 šťastie sa naňho usmialo
 šťastie v nešťastí
 žiariť šťastím

głupi ma zawsze szczęście
 hormon szczęścia
 każdy jest kowalem swojego losu
 fortuna kołem się toczy
 mieć głupie szczęście
 mieć do siebie szczęście
 mieć więcej szczęścia niż rozumu
 mieć piekielne szczęście
 przynosić szczęście
 szczęście sprzyja odważnym
 szczęście go opuściło
 przy odrobinie szczęścia
 sprzyjało nam szczęście
 spróbować szczęścia
 ślepe szczęście
 uśmiechnęło się do niego szczęście
 szczęście w nieszczęściu
 promieniować szczęściem

ŠTVRŤ:

kamaráti z mokrej štvrte

kompani od kieliszka

ŠTÝL:

vo svojom štýle
vo veľkom štýle

w swoim stylu
w wielkim stylu

TAJOMSTVO:

verejné tajomstvo

tajemnica poliszynela

TELO:

držať niekoho na tri kroky od tela
chrániť niekoho vlastným telom
reč tela
telom aj dušou
triasť sa na celom tele
v zdravom tele zdravý duch

trzymać kogoś na dystans
chronić kogoś własnym ciałem
mowa ciała
ciałem i duszą
cały się trząść
w zdrowym ciele zdrowy duch

TEÓRIA:

teória sprisahania

teoria spiskowa

TIEŇ:

báť sa vlastného tieňa
chodiť za niekým ako tieň
svetlá a tiene
tieň podozrenia
už je len ako tieň toho, čo býval

bać się własnego cienia
chodzić za kimś jak cień
(*przen.*) jasne i ciemne strony
cień podejrzenia
jest (tylko) cieniem samego siebie

TICHO:

ticho ako v kostole
mŕtve ticho
hrobové ticho

cicho jak w kościele
martwa cisza
grobowa cisza

TOVÁREŇ:

továreň na smrť
továreň na sny

fabryka śmierci /*obóz zagłady*/
fabryka snów /*Hollywood*/

TRADÍCIA:

ostať verný tradíciám
tradícia je tradícia
živá tradícia

pozostać wierny tradycji
tradycja to tradycja
żywa tradycja

TREST:

trest boží

kara boska

TRH:

býčí trh
čierny trh
medvedí trh
neviditeľná ruka trhu
niesť kožu na trh

hossa/rynek byka
czarny rynek
bessa/rynek niedźwiedzia
niewidzialna ręka rynku
nadstawiać karku

TRPEZLIVOSŤ:

anjelská trpezlivosť
dochádza mu trpezlivosť
pohár trpezlivosti pretiekol
strácať trpezlivosť

anielska cierplivosť
kończy mu się cierplivosć
miarka się przebrała
tracić cierplivosć

TRVAŤ:

nič netrvá večne

nic nie trwa wiecznie

TVÁR:

hľadiť smrti do tváre
napľuť niekomu do tváre
povedať niekomu rovno do tváre
pozrieť sa niečomu do tváre
pracovať v pote tváre
práva tvár
stratiť tvár
tvárou v tvár
ukázať svoju pravú tvár
vy)strúhať kyslú tvár
vysmievať sa do tváre
známa tvár

patrzeć śmierci w twarz/oczy
napluć komuś w twarz
powiedzieć komuś prosto w twarz/oczy
spojrzeć czemuś w twarz/oczy
pracować w pocie czoła
prawdziwa twarz
stracić twarz
twarzą w twarz
pokazać swoją prawdziwą twarz
zrobić kwaśną minę
śmiać się w twarz
znana twarz

TVRDENIE:

tvrdenie proti tvrdeniu

słowo przeciwko słowu

TÝŽDEŇ:

celé týždne
medové týždne
Veľký týždeň

całe tygodnie/całymi tygodniami /*bardzo długo*/
miodowy miesiąc
Wielki Tydzień

ÚČET:

gólový účet
nevyrovnané účty
to ide na jeho účet
vyrovnať si s niekým (osobné) účty
zabávať sa na cudzí účet

(*sport.*) konto bramkowe
niewyrównane rachunki
to idzie na jego rachunek
wyrównać rachunki
bawić się cudzym/czyimś kosztem

UDALOSŤ:

náhodná udalosť
podľa skutočnej udalosti

zdarzenie losowe
oparty na faktach (*o filmie lub książce*)

UDRŽAŤ (SA):

nemohla udržať slzy
udržať čisté konto
udržať krok s niekým

nie mogła powstrzymać łez
(*sport.*) zachować czyste konto
dotrzymać komuś kroku

UCHO:

byť samé ucho
jedným ušom dnu a druhým von
mať dobré uši
mať niečoho až po uši
naťahovať uši
neverím vlastným ušiam
počuť niečo na vlastné uši
počúvať (iba) jedným ušom

zamieniť się w słuch
jednym uchem wejdzie, drugim wyjdzie
mieć dobry słuch
mieć czegoś po dziurki w nosie
nastawiać uszu
nie wierzę własnym uszom
usłyszeć coś na własne uszy
słuchać jednym uchem

počúvať na pol ucha
sedieť si na ušiach
somárské uši
steny majú uši
strihať ušami
topiť sa v niečom až po uši
zamilovaná po uši
zapísať si niečo za uši
zvoní mi v ušiach

ULICA:

slepá ulica
spať na ulici
vyhodiť niekoho na ulicu
vyjsť do ulíc

ÚLOHA:

hrať veľkú úlohu
neuskutočniteľná úloha

ÚSPECH:

klúč k úspechu
komerčný úspech
práca korunovaná úspechom
recept na úspech
tajomstvo úspechu
úspech má veľa (krstných) otcov

UTEKAŤ:

uteká, čo mu sily/nohy stačia

ÚTEK:

dať sa na útek
útek od skutočnosti
zachrániť sa útekom

UTIEČŤ:

čo sa vlečie, neutečie
utiecť pred oltára

UVIDIEŤ:

to sa ešte uvidí
uvidím(e), čo a ako

ÚZEMIE:

bránkové územie
pokutové územie
územie nikoho

VAJCE:

Kolumb(us)ovo vajce
kukučkino/kukučie vajce
podobajú sa ako vajce vajcu
vajce chce byť múdrejšie ako sliepka
zaobchádzať s niekým ako s maľovaným vajcom

sľuchať jedným uchem
puszczać mimo uszu
ośle uszy /w zeszycie/
ściany mają uszy
strzyc uszami
tkwić w czymś po uszy
zakochana po uszy
dobrze coś sobie zapamiętać
dzwoni mu w uszach

ślepa uliczka
spać na ulicy
wyrzucić kogoś na ulicę
wyjść na ulice

odgrywać dużą/wielką rolę
niewykonalne zadanie

klucz do sukcesu
sukces kasowy
praca ukoronowana powodzeniem/sukcesem
przepis na sukces
tajemnica sukcesu
sukces ma wielu ojców

ucieka, co sił w nogach

rzucić się do ucieczki
ucieczka z rzeczywistości
salwować się ucieczką

co się odwlecze, to nie uciecze
uciec sprzed ołtarza

jeszcze zobaczymy
zobaczymy co i jak

(sport) pole bramkowe
(sport) pole karne
ziemia niczyja

jajko Kolumba
kukułcze jajko
są do siebie podobni jak dwie krople wody
jajko chce być mądrzejsze od kury
obchodzić się z kimś jak z jajkiem

VEC:

brať veci vážne
 hovoriť k veci
 hovoriť od veci
 nazvať veci pravým menom
 postaviť niekoho pred hotovú vec
 prejsť k veci
 prevziať veci do svojich rúk
 to je moja vec
 to nie je taká jednoduchá vec
 vec cti
 veci sa majú takto

brać sprawy poważnie
 mówić do rzeczy
 mówić od rzeczy
 nazwać rzeczy po imieniu
 postawić kogoś przed faktem dokonanym
 przejść do rzeczy
 wziąć sprawy w swoje ręce
 to moja sprawa
 to nie taka prosta sprawa
 sprawa honoru
 sprawy wyglądają następująco/tak

VEČER:

nechváľ deň pred večerom
 od rána do večera

nie chwal dnia przed zachodem słońca
 od rana do wieczora

VEČNÝ:

na večné veky/časy
 nič netrvá večne
 odísť na večný odpočinok
 prisahať si večnú lásku
 spať svoj večný sen
 večné mesto
 večný oheň
 večný spánok
 večný študent
 večný život

na wieczne czasy
 nic nie trwa wiecznie
 odejść/udać się na wieczny spoczynek
 przysięgać sobie wieczną miłość
 spać snem wiecznym
 wieczne miasto /Rzym/
 wieczny ogień
 wieczny sen
 wieczny student
 życie wieczne

VEDIEŤ:

človek nikdy nevie
 nevie si rady
 nevie, kde mu hlava stojí
 nevie, kedy prestať
 nevieme (ani) dňa ani hodiny
 to sa vie
 to vie každé dieťa
 vie, čo chce
 viem o ňom všetko
 viem, čo robím

nigdy nie wiadomo
 nie potrafi dać sobie rady
 ma urwanie głowy
 nie wie, kiedy przestać
 nie znamy dnia ani godziny
 wiadomo
 to wie każde dziecko
 wie, czego chce
 wiem o nim wszystko
 wiem, co robię

VEDOMIE:

beriem to na vedomie

przyjmuję to do wiadomości

VEK:

celé veky
 Kristove roky
 matuzalemský vek
 na svoj vek
 na večné veky/časy
 nový vek
 od vekov
 starý vek
 stredný vek
 zhrbený vekom
 zlatý vek

całe wieki/cała wieczność/całą wieczność
 chrystusowe lata/chrystusowy wiek
 matuzalowy/matuzalemowy wiek
 jak na swój wiek
 na wieczne czasy
 nowożytność
 od wieków
 starożytność
 średniowiecze
 zgrzybiały
 złoty wiek

VIERA:

v dobrej viere
žiť s niekým na vieru

w dobrej wierze
żyć z kimś na kocią łapę

VIETOR:

bez vetra se ani lístok nepohne
byť do vetra
kto vietor seje, žne dážd'
nové vetry vejú
vie, odkiaľ vietor fúka
vietor zmien

nie ma dymu bez ognia
być lekkoduchem
kto sieje wiatr, zbiera burzę
wieją nowe wiatry
wie, skąd wiatr wieje
wiatr zmian

VLÁDA:

stratiť vládu nad sebou

stracić panowanie nad sobą

VLAS:

ani vlas na hlavie sa mu neskriví
pritiahnuté za vlasy
skočili si do vlasov
vlasy mu dupkom vstávajú
život mu (jej) na vlase visí

włos mu z głowy nie spadnie
przesadzone
skoczyli sobie do gardeł/oczu
włosy mu dęba stają
jego życie wisi na włosku

VLK:

aby bol aj vlk sýty, aj baran celý
človek člověku vlkom
ešte vlka nechtyli, už na jeho kožu pili
hladný ako vlk
morský vlk
my o vlku a vlk za humnami
starý vlk
vlk v ovčom rúchu

żeby wilk był syty i owca cała
człowiek człowiekowi wilkiem
nie dziel skóry na niedźwiedziu
głodny jak wilk
wilk morski
o wilku mowa, a wilk tu
stary wyga
wilk w owczej skórze

VLNA:

sme na rovnakej vlně
zelená vlna

nadajemy na tych samych falach
zielona fala

VODA:

bát sa niekoho ako čert svätenej vody
dovtedy sa chodí s krčahom po vodu, kým sa nerozbije
ešte veľa vody utečie
hnať niekomu vodu na mlyn
krv nie je voda
mäkká voda
rásť ako z vody
sladká voda
slaná voda
tichá voda brehy podmýva
to mu je voda na mlyn
tvrdá voda
veľká voda

bać się kogoś jak diabeł wody święconej
póty dzban wodę nosi, póki ucho się nie urwie
jeszcze wiele wody upłynie/musi upłynąć
łać wodę na czyjś młyn
krew nie woda
miękką wodą
rosnąć jak na drożdżach
woda słodka
woda słona
cicha woda brzegi rwie
to woda na jego młyn
twarda woda
wielka woda

VOJNA:

psychologická vojna
studená vojna

wojna psychologiczna
zimna wojna

VOJSŤ:

toľko, čo by pod necht vošlo
vojsť do dejín
vojsť do platnosti
vošli si do vlasov

VÔĽA:

božia vôľa
dobrá vôľa
posledná vôľa
proti svojej vôli
sila vôle
slobodná vôľa

VRABEC:

lepší vrabec v hrsti ako holub na streche
vrabce na strechách čvirikajú, že...

VRANA:

biela vrana
kto príde medzi vrany, musí kvákať ako ony

vrana k vrane sadá
vrana vrane oko nevykole

VRECE:

hádzat' všetko do jedného vreca
kúpiť mačku vo vreci
na hrubé vrece hrubá záplata
pohybuje sa ako motovidlo vo vreci
roztrhlo sa vrece s nimi
šidlo vo vreci neutajíš
tma ako vo vreci
vrece bez dna
vrece peňazí
vykl'ulo sa šidlo z vreca

VRECKO:

mať hlboko do vrecka
mať prázdne vrecko
myslieť iba na svoje (vlastné) vrecko
plniť si vrecká
pocítiť niečo na svojom (vlastnom) vrecku
poznať niekoho ako svoje vrecko
udrieť sa po vrecku
zaplatiť z vlastného vrecka

VRCHOL:

byť na vrchole slávy
útok na vrchol
vrátiť sa na vrchol
vrchol dokonalosti
vrchol ľadovca
vrchol všetkého

tyle, čo kot napľakal
prejsť do histórii/zapísať sa v histórii
vejść w życie /o ustawie, przepisiel/
skoczyli sobie do gardeľ/do oczu

wola Boża
dobra wola
ostatnia wola /testament/
wbrew swej woli
siła woli
wolna wola

lepszy wróbel w garści niż goľab na dachu
wróble na dachach ćwierkają, że...

biały kruk
jeśli wejdiesz między wrony,
musisz krakać tak jak one
ciągnie swój do swego
kruk krukowi oka nie wykole

wrzucać wszystko do jednego worka
kupić kota w worku
jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie
porusza się jak słoń w składzie porcelany
rozwiązał się z nimi worek /np. z bramkami/
wyjdzie szydło z worka
ciemno choć oko wykole
wór bez dna
wór pieniędzy
wyszło szydło z worka

mieć pustki w kieszeni
mieć pustą kieszeń
myśleć tylko o własnej kieszeni
nabijać/napychać sobie kieszenie
odczuć coś na własnej kieszeni
znać kogoś jak własną kieszeń
uderzyć się po kieszeni
zapłacić z własnej kieszeni

być u szczytu sławy
atak na szczyt
wrócić/powrócić na szczyt
szczyt doskonałości
wierzchołek góry lodowej /mała część problemu/
szczyt wszystkiego

VŠETKO:

dala by všetko
do tretice všetko dobré
keď sa chce, všetko sa dá
koniec dobrý, všetko dobré
robiť všetko na jedno kopyto
všetkého moc škodí
všetko alebo nič
všetko jedno
všetko jej padá z rúk
všetko má svoje pre a proti
všetko s mierou
vydať zo seba všetko

daľaby/oddaľaby wszystko
do trzech razy sztuka
dla chcącego nic trudnego
wszystko dobre, co się dobrze kończy
robić wszystko na jedno kopyto
co za dużo, to niezdrowo
wszystko albo nic
wszystko jedno
wszystko wypada jej z rąk
wszystko ma swoje za i przeciw
wszystkiego z umiarem
dać z siebie wszystko

VTÁK:

taký vták sa hnuší, čo do vlastného hniezda trúsi
oceľový vták
voľný ako vták
vtáka poznáš po perí, človeka po reči

zły to ptak, co własne gniazdo kala
stalowy ptak
wolny jak ptak
ptaka po upierzeniu, wilka po sierści,
człowieka poznasz po mowie

VÝNIMKA:

výnimka potvrdzuje pravidlo

wyjątek potwierdza regułę

VÝROČIE:

okružle výročie

okrągła rocznica

VZDUCH:

čerstvý vzduch
niečo visí vo vzduchu
vo vzduchu cítiť jar
vyhodiť do vzduchu
vyletieť do vzduchu

świeże powietrze
coś wisi w powietrzu
w powietrzu czuć wiosnę
wysadzić w powietrze
wylecieć w powietrze

VZŤAH:

nad ich vzťahom sa zbiehajú čierne mračná
vzťah na jednu noc

nad ich związkiem gromadzą się czarne chmury
związek na jedną noc

ZAČAŤ:

začať nový život
začať od nuly

zacząć nowe życie
zacząć od zera

ZAČIATOK:

od začiatku do konca
ťažké začiatky
toto bol len začiatok
začiatok konca

od początku do końca
ciężkie początki
to był dopiero początek
początek końca

ZÁKLAD:

položil základy pre...

położył fundamenty pod...

ZÁKON:

držať sa litery zákona
muž zákona
nepísaný zákon
obísť zákon
pred zákonom sme si všetci rovní
v mene/menom zákona
zákon džungle

trzymać się litery prawa
stróż prawa
niepisane prawo
obejść prawo
wszyscy jesteśmy równi wobec prawa
w imieniu prawa
prawo dżungli

ZÁUJEM:

konflikt záujmov

konflikt interesów

ZÁZRAK:

dokázať zázraky
ekonomický zázrak
prežil to akoby zázrak
robiť zázraky
zázrak v poslednej chvíli
zázraky sa dejú

zdziałać cuda
cud gospodarczy
cudem to przeżył
czynić cuda
cud w ostatniej chwili
cuda się zdarzają

ZBRAŇ:

druh v zbrani
dvojsečná zbraň
skřížit' zbrane
so zbraňou v ruce
zložit' zbrane
zodvihnúť zbraň

towarzysz broni
obusieczna broń
skrzyżować broń
z bronią w ręku
złożyć broń
chwycić za broń

ZDANIE:

zdanie klame

pozory mylą

ZDRAVIE:

na zdravie!
sršať zdravím
zdravie mu slúži

na zdrowie!
tryskać zdrowiem
zdrowie mu służy

ZELENÝ:

zelená hranica
zelená karta
zelená vlna

zielona granica
zielona karta
zielona fala

ZEM:

akoby sa bol do zeme prepadol
byť soľou zeme
medzi nebom a zemou
nech mu je zem ľahká
ohňová zem
raj na zemi
stratil zem pod nohami
zasľúbená zem
zem nikoho
zrovnať so zemou

jakby zapadł się pod ziemię
być solą ziemi
między niebem a ziemią
niech mu ziemia lekką będzie
(geogr.) Ziemia Ognista
raj na ziemi
stracił grunt pod nogami
ziemia obiecana
ziemia niczyja
zrównać z ziemią

ZIMA:

zima ako v psinci

zimno jak w psiarni

ZISK:

astronomické zisky
honba za ziskom

astronomiczne zyski
pogoń za zyskiem

ZLATO:

biele zlato
čierne zlato
hovoriť striebro, mlčať zlato
mať srdce zo zlata
nie je všetko zlato, čo sa blyští

cukier
czarne złoto / *węgiel lub ropa* /
mowa jest srebrem, milczenie złotem
mieć złote serce
nie wszystko złoto, co się świeci

ZLATÝ:

zlatá baňa
zlatá mládež
zlatá myšlienka
zlatá stredná cesta
zlatá svadba
zlatá žila
zlaté časy
zlaté ruky
zlatý klinec (programu)
zlatý vek

żyła złota / *w znac. dosł. kopalnia złota* /
złota młodzież
złota myśl
złoty środek
złote gody
hemoroidy
złote czasy
złote ręce
gwóźdź programu
złoty wiek

ZLO:

boj medzi zlom a dobrom
menšie zlo
nevyhnutné zlo

walka między dobrem i złem
mniejsze zło
zło konieczne

ZLOČIN:

dokonalý zločin
zločin proti ľudskosti

zbrodnia doskonała
zbrodnia przeciwko ludzkości

ZLODEJ:

príležitosť robí zlodēja

okazja czyni złodzieja

ZLÝ:

dať sa na zlú cestu
dostať sa do zlej spoločnosti
robiť zlú krv
stavať niekoho do zlého svetla
zlý sen

zejść na złą drogę
wpaść w złe towarzystwo
burzyć/psuć krew
przedstawiać kogoś w złym świetle
zły sen

ZMENA:

vietor zmien

wiatr zmian

ZMIZNÚŤ:

zmiznúť ako gáfor
zmiznúť po anglicky
zmizol bez stopy

zniknąć jak kamfora
zniknąć po angielsku
zniknął bez śladu

ZMYSEL:

šiesty zmysel
v istom zmysle
v pravom zmysle slova
zmysel pre humor

szósty zmysł
w pewnym sensie
we właściwym słowa znaczeniu
poczucie humoru

ZOZNAM:

čierny zoznam

czarna lista

ZUB:

ceriť zuby
darovanému koňovi nehľaď na zuby
držať jazyk za zubami
mliečne zuby
oko za oko, zub za zub
po zuby ozbrojený
vylomiť si zuby na niečom
zať ať zuby
zub času
zub múdrosti

szczyrzyć zęby
darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby
trzymać język za zębami
zęby mleczne
oko za oko, ząb za ząb
uzbrojony po zęby
połamać sobie zęby na czymś
zaciąć zęby
ząb czasu
ząb mądrości

ZVIERA:

kráľ zvierat
veľké zviera

król zwierząt //lew/
gruba ryba

ZVYK:

mať vo zvyku
sila zvyku
zvyk je železná košeľa

mieć w zwyczaju
siła przyzwyczajenia
przyzwyczajenie jest drugą naturą człowieka

ŽALUDOK:

cigáni mi v žalúdku klince kujú
láska ide cez žalúdok
mať niečo v žalúdku
na lačný žalúdok
žalúdok sa mi dvíha

kiszki mu marsza grają
przez żołądek do serca
mieć coś na wątrobie
na czczo/na pusty żołądek
żołądek podchodzi mi do gardła

ŽART:

nepozná žarty
nie sú s ním žarty
obrátiť niečo na žart
robiť si z niekoho žarty
s tým nie sú žarty
to nie je žart
tu (už) prestávajú (všetky) žarty
žarty nabok

nie zna się na żartach
z nim nie ma żartów
obrócić coś w żart
robić sobie z kogoś żarty
z tym nie ma żartów
to nie żart
koniec żartów
żarty na bok

ŽELEZO:

kuj železo, kým je horúce
mať nervy zo železa
patriť do starého železa

kuj żelazo, póki gorące
mieć żelazne/stalowe nerwy
odejść/przejsć do lamusa

ŽENA:

ženu ani kvetinou

kobiety nawet kwiatkiem nie uderzysz

ŽIŤ:

bez neho neviem žiť
musíme sa naučiť s tým žiť
nech žije!
nechce sa mi žiť
žijeme len raz
žiť ako človek
žiť ako pes s mačkou
žiť ako v nebi
žiť na cudzom chlebe
žiť na veľkej nohe
žiť na vieru
žiť o chlebe a vode
žiť o/na suchom chlebe
žiť v zlatej kľietke
žiť vo svojom uzavretom svete
žiť z ruky do úst

ŽIVOT:

ak ti je život milý
boj na život a na smrť
elixír života
jeseň života
lúči sa so životom
mať život pred sebou
nočný život
otázka života a smrti
pán života a smrti
položiť za niekoho život
posledné chvíle života
siahnúť niekomu na život
straty na životoch
škola života
to je jeho život
v živote som to nepočul
začať nový život
zapamätať si na celý život
zaplatiť životom
žiť vlastným životom
život ide ďalej
život išiel ďalej
život mu visel na vlásku
život na hromádke
život ulice

ŽIVÝ:

nebolo, niet tam ani živej duše
nebyť už medzi živými
nielen samým chlebom je človek živý
živá mŕtvola
živá váha
živý plot

ŽRALOK:

finančný žralok

nie potrafiť bez niego žiť
musíme naučiť sa z tým žiť
nech žije!
nie chce mi sa žiť
raz sa žije
žiť jak człowiek
žiť jak pies z kotem
žiť jak w niebie
być na cudzym chlebie
żyć na wysokiej stopie
żyć na kocią łapę
żyć o chlebie i wodzie
żyć o suchym chlebie
żyć w złotej klatce
żyć w swoim zamkniętym świecie
żyć o chlebie i wodzie

jeśli ci życie miłe
walka na śmierć i życie
elixir życia
jesień życia
żegna się z życiem /umiera/
mieć życie przed sobą
nocne życie
kwestia/sprawa życia i śmierci
pan życia i śmierci
oddać za kogoś życie
ostatnie chwile życia
targnąć na czyjeś życie/odebrać komuś życie
straty w ludziach
szkoła życia
to (jest) jego życie /o hobby, pasji/
w życiu tego/o tym nie słyszałem
zacząć nowe życie
zapamiętać (sobie) na całe życie
przyplacić życiem
żyć własnym życiem
życie toczy się dalej
życie szło dalej
jego życie wisiało na włosku
życie na kocią łapę
życie ulicy

nie było tam żywej duszy
nie być już wśród żywych
nie samym chlebem człowiek żyje
chodzący trup
żywa waga
żywoptot

rekin finansowy